

להזדרז וליטול חלק

כאמור, כל מילה מיותרת. אין מזרזין אלא לזרזין מקדימין למצוות. צריכים להזדרז וליטול חלק. ויחדיו נבקש מבורא כל עולמים: עד מתי לא תרחם ציון ותבנה חומות ירושלים. 'ציון' בגימטריא 'יוסף' שהוא מידת יסוד. אם נתנהג בקדושת 'ציון', בוודאי נבוא לגאולה שבה תבנה חומות ירושלים. ודווקא בשבועות השוכבי"ם, יכולים לעורר בזה רחמים ומסוגל הזמן שהתפילות יעלו למעלה. אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש. מה מבקשים בני ישראל לעצמם? רק יראת שמים להם ולבניהם אחריהם, יראת שמים. לגדל דורות קדושים וטהורים, שלא ייבוש המעיין ולא יקצץ האילן.

ליל שלישי פר' בא ו' שבט

בערב קיבל מרן שליט"א קהל, בין הנכנסים נכנס לקו"פ הגאון רבי דוד יוסף שליט"א חבר מועצת חכמי התורה ורב שכונת הר נוף בירושלים, (תוכן השיחה יבוא א"ה).

יום שלישי פר' בא ו' שבט

בערב קיבל מרן שליט"א קהל. באמצע נכנסו משלחת ממכון 'פאר מקדושים', לההדרת והאדרת ספרי רבותינו מאורי החסידות, ובראשם הרה"ג רבי ישראל מנחם אלתר שליט"א בן כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א, כן נכחו הרב טוביה פריינד מראשי מכון אוצר הפוסקים, ועוד כמה מעורכי המכון, והכניסו סט ספה"ק החדש סידורו של שבת ב' כרכים, שיצא לאור עולם במהדורא המפוארת שבהוצאתם, וזהו תוכן השיחה:

מרן שליט"א: חסידים למדו הרבה בספר קדוש זה... מרן אדמו"ר ז"ע היה אומר שבבחרותו היה לומד רבות בסידורו של שבת.

אחד הנוכחים: מהדורה זו יש בה מעלות רבות, בפרט המפתחות על כל הנושאים החשובים.

מרן שליט"א: כבר הדפיסו ספר קדוש זה הרבה פעמים. ה' יעזור שתזכו להגדיל תורה ולהאדירה.

הרי אם יש עוד משהו יודישקייט בעולם זה בוודאי רק מכוחם של רבותינו הקדושים תלמידי הבעש"ט הק'.

הרב טוביה פריינד: אנו נוכחים במכון שישנם גם הרבה מבני ליטא שלומדים חסידישע ספרים, שכן יש אצלנו אפשרות לעשות מנוי חודשי, ומקבלים כל ספר חדש שיוצא לאור, וישנם עשרות עשרות מנויים

מקריית ספר... וכן נמכרים שם ספרי יסוד החסידות, כמו עבודת ישראל, אוהב ישראל, וכדומה. כשהדפסנו את ספר 'בעל שם טוב', בחמש כרכים של ליקוט מכל אמרותיו הקדושים ואת כל תורת הבעש"ט, אשר הבאנו זאת בשעתו למרן שליט"א, הבאנו זאת גם לרבה של קריית ספר, הרב קסלר שליט"א, אמר לנו שזהו חידוש גדול ושצריך לעשות ליקוט כזה מתורת רבי חיים מוואלוז'ין ולעשות השוואות ביניהם...

מרן שליט"א: יש הרבה ענינים ומהלכים שאפשר למצוא להם רעיונות דומים כאן וכאן.

הרב טוביה פריינד: לכן אמר לי זאת... הספרים שמהדירים מחדש עם הכותרות והניקוד וכו' מחברים יותר את החסידשע בחורים ללמוד את ספרי החסידות...

מרן שליט"א: בזמננו זה נצרך שיהיה נדפס בצורה נאה למשוך את הלבבות... עם כל הנסיונות והיצר הרע שיש כיום צריכים להנגיש יותר את חלק הטוב.

ישנם כמה ענינים שמלפנים היו בנמצא רק אצל החסידים אבל בשנים האחרונות נתפשט יותר, כמו להתכנס יחדיו וכדומה.

הרב טוביה פריינד: גם עם ענין ההליכה למקוה, שכיום מצוי כמעט אצל כולם.

מרן שליט"א: רובם של אלו המכונים היום ליטאים, מקורם ממשפחות חסידים. בליטא כמעט לא נשאר כלום לאחר המלחמה, מלבד ההשכלה שהיתה שם לפני המלחמה.

הגר"ח קנייבסקי זצ"ל ואביו הסטייפלר זצ"ל גם סברו לילך למקוה כידוע^א...

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

^א ולבש בגדיו, גם שזה ארך זמן, ואף כשהיה לו חום ודלקת ופצעים קשים ברגלים, שהרופא אסר הטבילה, לא חש לזה וטבל בעש"ק. פעם הי' לו כאב חזק בשפולי הגב, וטבל במאמץ גדול מאד במקוה קרה (החימום הי' מקולקל). כשעלה אמר שהוטב לו, המקוה הטיבה לו. וגם טבל למחרת בש"ק. וגם בשנותיו האחרונות שהי' חלש מאד וסובל ממחלות, הי' טובל בש"ק בבוקר, והי' אומר שחסר לו בעונג שבת אם לא טובל

^א ראה בספר 'ארחות רבינו' (ח"א, בהספד שבראש הספר) על הגאון הסטייפלער זצ"ל: היה מרבה בטבילות במקוה, וכן ראיתיו טובל במקוה קרה שהיתה במרתף דירתו הקודמת לפנות בוקר בקור עז וברד כבד. גם באחרית ימיו כשהיה חולה וחלש מאד, כשגם לבית הכנסת לא הלך, לא החסיר אף פעם טבילות בעש"ק, אף שהיה לו קשה מאד להתפשט ולהתלבש, ולא נתן לאף אחד גם ממשפחתו ומנכדיו שיעזרו לו, ולבדו פשט

המקובל עליו שביום השבת היה נגבה קומתו בראש יותר מבימות החול.
מין שליט"א: כך מקובל אצל חסידים. הרי הוא היה כל כולו 'שבת'...
הרב טוביה פריינד: יש עדות מאיזה קארלינער חסיד מטבריה, שראה את בגדי השבת שלו, שהיה ארוך יותר ממלבושי החול.¹
מין שליט"א: על מדרגה זו מסופר גם על הרה"ק רבי לייב מקראקא זי"ע.²
 כמה שהדורות נופלים יותר, צריכים לעשות תוספת והתחזקות. ב"ה ישנם הרבה מבקשי ה' באמת, ובגלל שלא יודעים את הדרך מבקשים הרבה דברים צדדיים.

לעבודת ה' כל הלילה כל היום של שבת קודש. אף גם להוסיף הרבה מחול על הקודש, בכניסתו ובציאתו, בחשיקות ודביקות ה'. ובאהבתו שוגה, ונראה לכל כי כמעט נספך בכלות נפשו לאלקים מגודל הבערת אש האהבה הנוער בלבו. ותיכף אחר הטבילה בע"ש ניכר התנוצצות קדושת שבת המאיר על פניו. וזו הדרת אורו מבהיק עד שיראים לגשת אליו כמחז"ל (ב"ר יא, ו) ברכו באור פניו של אדם אינו דומה אור פניו של אדם כל ימות השבת כמות שהוא בשבת. ומי יוכל לספר כמה העין רואה השנות מימי החול ממש כרחוק מזרח ממערב ויותר מזה...

¹ ראה בספר פרי צדיק עץ חיים (עמ' קס): בשם חסיד קרלין ותיק מעיה"ק צפת ת"ו, ששמע בנעוריו מאיש בשם אביו, שראו כן בחוש מלא, כי כאשר הלביש רבינו את בגדי השבת שלו לכבוד סעודת ברית מילה או שאר סעודת מצוה, היו הבגדים נסרכים אחרי, משא"כ כשלבשם בשבת קודש היו עליו כמדתו כראוי לו. וכן שמענו מכמה אנשים שקבלו הדבר כן מאבותיהם ואבות אבותם, שהמה ראו בעצמם וסיפרו לדורי דורות, שלהכו אחריו לראות בהילוכו לבית הטבילה ובחזירתו, וראו ממש כן, שנתגדל כמדת ראש יותר על מדתו כל ימי השבוע.

וכן בספר רבצות יעקב: שאלתי את אבי (הגה"ק רבי משולם נתן מרגליות אב"ד בארדיטשוב) ז"ל אם אמת הדבר שהעולם אומרים, שמן ערב שבת אחר הטבילה עד אחר שבת היה גבוה עם ערך שני ראשים. אמר לי, בני, אתה ידעת כי אין דרכי לגזם, וכי אני מדדתי קומתו, אך זאת אומר לך בעדות ברורה, ראיתי אותו בכל ערב שבת הולך למרחץ, ואחר כך ראיתי אותו בביאתו מן המרחץ, וממש לא בא זה האיש שהלך, ונדמה לאיש אחר בתוארו ובקומתו, ובכל תואר גופו הקדוש היה משונה מבראשונה.

וכן בספר דברי שלום להרה"ק מקוינוב זצ"ל (פרשת בשלח): ושמענו בבירור על הרב הקדוש מוה' חיים בעל המחבר ס' באר מים חיים וסש"ש, שהיו רואין בחוש כי בשבת קודש היה קומתו גבוה מבחול, כי צדיקים מהפכין חומר לצורה, והיה ניכר אף בחומר שלו.

² הוא היה אחיו של הרה"ק רבי מאיר הגדול מפרימישלאן זי"ע. ראה בספר תפארת מהר"ם (עמ' ו): וסיפר הה"ק ר' בצלא יהושע מגלונא ז"ל, שהיה בנו של הה"ק ר' מיכלי מגלונא ז"ל חתן רבינו הקדוש הרמז"ך מפרימישלאן וחתן רבינו הגה"ק הדברי חיים מצאנז זי"ע, שהרב הק' ר' לייב ז"ל שומר שבת היה גבוה בכל שבת יותר מבחול במדת ראש אדם. והה"ק ר' ארון ליב בן אחיו, הלך כל ימי חייו דודו הצדיק ר' ליב לקבל שבת אצלו... ונחלק על מצבתו, קדוש אלקים והוא חסיד שומר שבת כהלכתו.

וראה ממזן זי"ע בשיעור חורש"י פרשת תשא תשל"ג: באמת שייך ענין האות של השבת גם אצל כל יהודי ששומר שבת, כאשר הוא מרגיש מעט מקדושת השבת ומהמתיקות והנועם והתענוג המיוחדים לשבת קודש, ואלו ניכרים עליו עד שבשבת אינו אותו אדם שהיה בימות החול. אצל בן תורה תלמיד חכם ואיש חסיד יום השבת משונה לגמרי מימות החול, ותיכף אחר שטובל במקוה בערב שבת כבר משתנית צורתו למעליותא. ואין אנו מדברים על מדרגות כעין המסופר על הרה"ק רבי אריה לייב זי"ע אב"ד קראקא, המכונה 'דער הויכער רבי לייב' (רבי לייב הגבוה), על שם שבכל ערב שבת אחר שטבל במקוה היה נראה גבוה יותר בקומת ראש, וכך היה עד צאת השבת, כעין מה שאמרו חז"ל (תנחומא אמור, ד; ויק"ר כו, ט) שהנמשח בשמן המשחה אם היה קצר נעשה ארוך.

הרה"צ רא"מ אלתר: לאחרונה מצאו שהיה מקוה בביתו של החזון איש זצ"ל.
אחד הנוכחים: הרי הגר"ח זצ"ל מקורו מחסידים...
הרב טוביה פריינד: אביו הסטייפלער זצ"ל נקרא על שם הרה"ק מטשערקאס זי"ע.
מין שליט"א: הוא אמר שכל היראת שמים שלו זה בזכות הספר 'עמק תפילה' של הרה"ק מהורנוסטיפל זי"ע, שהיה הסנדק שלו. הוא היה נכד הרה"ק מטשערקאס.¹
הרב טוביה פריינד: בכל ספר אנו גם משקיעים רבות בעריכת תולדותיו של המחבר, לידע למי היה מקושר ומי היו רבותיו, מי היו תלמידיו וכו'.
 בספר זה ערכנו את תולדותיו, וכן ליקוט שלם אודות

בש"ק בבוקר. כן סיפר לי רבינו, כשבקשוהו להתפלל על חולה קשה, הי' טובל ואח"כ מתפלל עליו.
 אני זוכר שפעם בעש"ק לאחר שעלה מהמקוה נרדם על הכסא, וכשהתעורר אמר שהוא רוצה לטבול עוד פעם, אף שזה הי' בשבילו טרח גדולה, ונימק שראה בחלום את ר' אליהו מישקובסקי חולה ודברים לא טובים עליו, ורוצה לטבול עוד פעם כדי להתפלל עליו, וכך עשה. וכן אמר לי פעם, כשמתחיל לכתוב קונטרס חדש חדושי תורה, טובל קודם במקוה. וזהו הסוד שזכה שספריו קהלות יעקב וברכת פרץ וחיי עולם נתקבלו מאד בכל העולם.

וראה עוד בספר 'ארחות רבינו' (ח"א, אות רג): בשנים ההם ראיתי שמו"ר (שליט"א) זצוק"ל טובל בשבת במקוה כמה יותר מפורשים (זה הי' בחורף), ואמר לי פעם שמקוה קצת חם, מותר לטבול בשבת, כי זה רק להפיג את הצונן. ואח"כ אמר לי עוד כשהערת לי לו שהמקוה שהוא טובל בשבת היא חמה, וענה לי שאינו מחכוין לרוחץ בחמין, רק לשם טבילה, לכן מיקל. ואח"כ חזר בו מו"ר ואמר לי שמצא ההיתר רק לטבול במעין חם, ששם אין גזירת חמין במרחץ, אבל לא במקוה (עי' תשו' נו"ב תנינא או"ח סי' כ"ד כ"ה כ"ו, ובדברי חיים ח"ב סי' כ"ו, ובאבני נזר או"ח סי' תקכ"ו).

² כנודע חש הגאון הסטייפלער זצ"ל שייכות גדולה להגה"ק רבי מרדכי דוב, בגין כך שאביו ר' חיים פרץ היה מסתופף אצלו הרבה. הוא אף נולד (ביום ט' בתמוז תרנ"ט), לאביו ר' חיים פרץ, בברכתו של רבי מרדכי דב, לאחר שנים רבות שלא נפקד בזש"ק, ושמו בישראל נקרא ישראל יעקב על שם הרה"ק רבי יעקב ישראל מטשערקאס זי"ע בנו של הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאבלי זי"ע זקנו של רבי מרדכי דוב. הסטייפלר אף כותב במכתב: אבי זצ"ל היה מחסידי הגה"ק בעל עמק שאלה זצלה"ה, וכמדומני וכמעט ברור שהובילני בעודי ילד כבר ארבע להגה"ק הנ"ל.

עוד כתב במכתב: כן הגיעני הספר הקדוש שושנת העמקים אשר ציפיתי עליו הרבה שנים, כי ראשית דעת יראת ה' השריש אאמור"ר ז"ל אצלי בספר הקדוש הזה בלמדו עמי מידי שבת בשבתו...

במכתב אחר כתב על חשיבותם של ספרי רבי מרדכי דוב, ובו מעיד על שהגה בספרים אלו בצעירותו וכה כותב: "הצעתי לפני כ"ק שידפיסו תוצאה חדשה את הספה"ק עמק תפלה ועמק חכמה ואם אפשר ג"כ עמק שאלה, שלא תשתקע ח"ו תורת אדמור"י אבותי הקדושים, וגם הוא נח"ר לצדיקים כשלומדים בדבריהם זצ"ל, אם נדפס משהו מספריהם נא לשלוח גם לי ספר אחד, ובפרט ספה"ק עמק תפלה, ששמננו התחלתי לשאוב בשחר טל לילותי יסודי היראה ומאוד הייתי משתוקק להשיגו וללמוד בו (קריינא דאגרתא, ח"ב אגרת רי).

כן סיפר הגה"צ רבי אלחנן היילפרין זצ"ל: שמעתי ממחותני הגרב"ש שניאורסון זצ"ל ראש ישיבת טשעבין: הגאון הקהלות יעקב אמר לו שזה שיש לו נקודה של יראת שמים, בא לו מזה שאביו היה לומד עמו הספר 'עמק התפלה' מהרה"ק מהורנוסטייפל זי"ע"א (יפה שיחתן, עמ' רמ).

¹ ראה מ"ש"כ בספרו סידורו של שבת (חלק א, שורש ראשון, ענף ג) בתוך הדברים: ומה זה שבעינינו ראינו גודל הפרש וההבדל השתנות קדושת שבת על איש החכם והצדיק, שנראה בחוש אשר גודל אור הקדושה בוער בלבו כרשפי אש, ומים רבים לא יכלו לכבות את האהבה התקועה בלבו, ומשתוקק ומתלהב

מרן שליט"א התעניין אצל הרה"צ רא"מ אלטר שליט"א בשלום אביו כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א, והאציל עליהם מרן שליט"א מברכות קדשו להגדיל תורה ולהאדירה, ונפרדו לשלום.

יום רביעי פר' בא ז' שבט

לפנה"צ הגיע מרן שליט"א לבני ברק לניחום אבלים בבית הרה"ח ר' יחיאל ליבסטר הי"ו, שיושב שבעה על פטירת בתו ע"ה שנלב"ע בדמי ימיה אחרי שנות מחלה הי"ו, אשת יבלחט"א הר"ר משה רוזנברג הי"ו, שם ישבו חתנו ונכדיו, וכן בניו הר"ר ישראל ליבסטר הי"ו מקרית צאנז טבריה, והר"ר אברהם יהושע העשיל ליבסטר הי"ו מבני ברק, מרן שליט"א שהה שם ממושכות וניחמם בדברי תנחומים. אח"כ נכנס מרן שליט"א לבית הנשים וניחמם בדברי תנחומים, וחזר למעון הקודש.

בערב סידר מרן שליט"א חופה וקידושין אצל החתן יקותיאל יהודה נ"י בן הרה"ח ר' אלטיר ברוך דוב אייזנברגר מבארא פארק (כהג"ר אברהם יצחק ממאנסי, וח"ר מענדל רייכמן מבארא פארק), ע"ב הרב' אהרן באנדא מפעיה"ק (חתן להבחל"ח הגה"צ רבי שלמה זלמן בריל זצ"ל).

יום חמישי פר' בא ח' שבט

אחר תפילת שחרית נערך שמחת הברית לבן הר"ר יהודה שטראה מפעיה"ק (כהג"ר אהרן שמואל מאנטווערפן, וחתן הג"ר נפתלי צבי מרמורשטיין מפעיה"ק). אח"כ נכנס לקו"פ הרב ישראל פרוש הי"ו ראש העיר אלעד.

אחה"צ נכנס מרן שליט"א להיכל המתיבתא לתפילת מנחה ואמירת הסליחות לימי השובבי"ם כנהוג. לפני העמוד התפלל - הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א. בעליות התכבדו, כהן - הר"ר אלימלך כץ מפעיה"ק, לוי - הר"ר מיכאל לוי מפעיה"ק, שלישי מפטיר - מרן שליט"א, הגבה -

הספה"ק סידורו של שבת הוא שוה לכל נפש, ומרן אדמו"ר זי"ע באחד ממכתביו מונה זאת בין הספרים שכדאי ללמוד¹... נראה שהוא כתב את בספרו באופן מיוחד לכל מבקש ה'...

הרב טוביה פריינד: ישנם ספרים שנמכרים בהמוניהם, בפרט ספרי היסוד כמו קדושת לוי ועבודת ישראל וכדומה, אבל ברצוננו להוציא עוד ספרים מהדור הראשון של תלמידי הבעש"ט הק', כמו הספר הק' קול אריה להרה"ק המוכיח מפולנאה זי"ע, שנדפס רק פעם אחת או ב' פעמים, ורבים מבקשים מי יראנו טוב, ועלה ברעיון לעשות 'פרענומערעאנטען' כמו שהיה מקובל לעשות פעם, כפי שיכולים לראות בהרבה ספרים רשימות מהרבה ערים שתרמו עבור הדפסת ספר.

מרן שליט"א: מלפנים היו המחברים צריכים לעמול הרבה להדפסת הספרים, שלא היה בניקל כמו בזמננו, ועלה הון רב.

החפץ חיים זצ"ל היה נוסע בעצמו למכור את ספריו כנודע. **הרב טוביה פריינד:** ישנם הרבה קהילות ועיירות בישראל אשר בעת המלחמה נכחדו ונעלמו לגמרי רח"ל, ורק על ידי רשימות שונות של 'פרענומערעאנטען' בספרים, נשאר מהם זכר. יש אלפי יהודים כאלו שרק זה נשאר לזכרם.

זה היה יותר ממעות קדימה, זה כאילו שקונה חלק בספר. עשינו מחקר שלם על זה, איך זה עבד בשעתו. **מרן שליט"א:** הרי היו כותבים בהסכמה, גם אני אתן מעות קדימה וכו'.

הרב טוביה פריינד: מספרים על החפץ חיים זצ"ל, שאחד שנתן לו מעות להדפסת ספר, נסתלק, והחפץ חיים חיפש אחריו לא מצאו, והרגיש שיש לו מזה חוב, ולכן הפסיק לבקש. ונראה מזה שאין זה כסתם תרומה אלא כאילו שכבר קנה ספר.

אחד הנוכחים: כל אלו שעזרו לנו יש להם חלק בכמאה אלף יהודים שלומדים בספרים...

הרב טוביה פריינד: היו גם צדיקים מפורסמים שנתנו מעות להדפסת הספר.

מרן שליט"א: הרבה צדיקים. והעניק להם מרן שליט"א דמי השתתפות.

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר נתן אריה ליב בן מוה"ר אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

¹ רק לבעלי מדריגות גבוהים, שלא נתנו לכל. **וישנם ספרים שנתחברו עבור המון ישראל לקרבם לעבודת השי"ת, כמו ספרי אא"ז הגה"ק בעל בני יששכר זי"ע ועכ"ל, וספרי ייטב לב וייטב פנים, וכמו ספרי בעל באר מים חיים וסידורו של שבת, ואור המאיר, ועבודת ישראל על אבות וכו'. חיבורו הקדוש של בעל דברי חיים זי"ע ועכ"ל הוא טוב לנפש זכה ובקי בכל חדרי התורה בנגלה ונסתר ומחקר וקבלה יחדו תמים, ומי בימינו אלה שיזכה להבין בו מלה אחת, ואשרי הזוכה לזכות לפירוש המילות שבו, וד"ל.**

¹ ראה שפע חיים מכתבי תורה (מכתב רעו, אות ג): רק כשעה קלה, שאי אפשר מחמת סיבות שונות ללמוד גמרא ותוס', יתנו לבם לשאר ספרים ספרי מוסר וחסידות, לעורר לבבם האטומה, ולידע דרך אבותינו ורבותינו הקדושים דרך הפרד"ס. ואחר שמלא כריסו בש"ס ופוסקים, שאז גם דברי רבותינו הקדושים יאירו באור צח ומצוחצח, שלא יובן ללב אטום. ולזה הזהירו רבותינו ז"ל [אבות פ"ב מ"ה] ולא עם הארץ חסיד, וד"ל. וכל הספרים מרבותינו הקדושים תלמידי הבעש"ט קודש, וח"ו לומר שמועה זו נאה [עירובין ס"ד ע"א]. אך ישנם ספרים שהמה

הרה"ג ר' אפרים גרין שליט"א מנה"ר דישיבת היכל התורה פעיה"ק, גלילה - הבה"ח בנש"ק יהושע העשיל (בה"ר נחום) לייפער נ"י מירושלים עיה"ק. אחר אמירת הסליחות התפללו מעריב, לפני העמוד התפלל - הגבאי הרה"ח ר' שלמה צבי טובי הי"ו. לאחמ"כ עלה מרן שליט"א לביתו לאויספאסטין.

יום שישי פר' בא ט' שבט

בשעה 6.00 לפנות בוקר נכנס מרן שליט"א להיכל המתיבתא לאמירת כל ספר תהלים כנהוג בחצרות קדשנו בימי השובבי"ם, לפני העמוד עבר הרה"ח ר' אליעזר דיקשטיין מפעיה"ק.

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה יוסף מאיר נ"י בן הרה"ח ר' אריה לוק מפעיה"ק (ב"ר בן ציון מפעיה"ק, וח"ר חיים אריה לוינשטיין מפעיה"ק). אחר התפילה נערך שמחת הברית לבן הר"ר שמואל זית מחיפה (ח"ר משה יצחק דויד מפעיה"ק).

שב"ק פר' בא י' שבט

קבלת שבת התפלל לפני העמוד - הר"ר פנחס לוק

מפעיה"ק. בזמירות בשוה"ט התכבדו, כל מקדש - הרה"ג ר' יצחק מילר ר"מ בישיבה"ק לצעירים דברי חיים פעיה"ק, מה ידידות - הרה"ח ר' צבי נאה מפעיה"ק, י"ה ריבון - הרב בנש"ק יהושע העשיל ראטה שליט"א מקרית גת בן כ"ק האדמו"ר משומרי אמונים אשדוד שליט"א, וחתן כ"ק האדמו"ר מבערגסאז שליט"א.

בעת מאכל ה'פערפיל' עברו קבוצה מובחרת של מצויינים מחו"ר מרכז התורה רשת הכוללים פעיה"ק. בברכת המזון על הכוס התכבד - הגה"ח רבי מרדכי שבתי אייזנברגר שליט"א מרבני קרית צאנז ומח"ס בירווי הלכות. שבע ברכות (לחתן יקותיאל יהודה נ"י ב"ר בערל אייזנברגר מבארא פארק, עם ב"ר אהרן באנדא מפעיה"ק, ולחתן מורנו יוסף נ"י ב"ר נתן יחזקאל פרידמן מאלעד, עם ב"ר שלמה לוק מפעיה"ק) - בירך מרן שליט"א.

אח"כ נערך שמחת השלום זכר לרגל הולדת הבן להר"ר אהרן משה גוטליב מחיפה (ב"ר יצחק צבי מירושלים, וח"ר טוביה ויזל מפעיה"ק), ולהר"ר שלמה יהודה טאגר מפעיה"ק (ח"ר מרדכי וינגורט מפעיה"ק). ועברו הקהל לקבל פירות.

תוכן הפלפול שאמר כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט ליל שב"ק העעל"ט

לה' אלוקיך וכתוב אחד אומר עצרת תהיה לכם, הא כיצד ר' אליעזר סבר או כולו לה' או כולו לכם, ור' יהושע סבר חלקהו חציו לה' וחציו לכם.

לכך בתחילה כאשר אמר משה לפרעה ה' אלוקי העברים שלחני אליך לאמר שלח את עמי ויעבדוני במדבר, הבין פרעה דכוונתם לחגוג במדבר באופן שיהא כולו לה', וכשיטת רבי אליעזר וכאמרו שלח עמי ויחוגו לי במדבר, ואולם כאשר אמר לו משה בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותינו, הוכיח פרעה מכך שאין מתכווין לעשות כולו לה', שהרי נשי לאו בני תורה ואינם בכלל כולו לה' להיות יושב ושונה כל היום, וע"כ שרוצים לקחת את הנשים להכין צרכי החג במאכל ומשתה, לכן סירב לשלחם, ואי' בשבת (דף קנ"ח ע"ב) עה"פ (מלאכי ב, ג) וזריתי פרש חגיכם על פניכם, אלו בני אדם שמניחים דברי תורה ועושים כל ימיהם כחגים עי"ש, זה שאמר להם ראו כי רעה נגד פניכם, כי אתם רוצים גם לשמוח ולהתענג לקיים גם חציו לכם, ראו כי רעה נגד פניכם רצ"ל שיקויים בכם וזריתי פרש חגיכם על פניכם, ועל כן לא הגברים ועבדו את ה', רצ"ל שהוא חג כולו לה' ולא תצטרכו לנשים ללכת

בתוה"ק ויושב את משה ואת אהרן אל פרעה ויאמר אליהם לכו עבדו את ה' אלוקיכם מי ומי ההולכים, ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותינו נלך כי חג ה' לנו, ויאמר אליהם יהי בן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם ואת טפכם ראו כי רעה נגד פניכם, לא כן לכו נא הגברים ועבדו את ה' כי אותה אתם מבקשים וגו'.

ותמוה מאוד הרי פרעה כבר נוכח לדעת כי כלתה אליו הרעה כאמרם אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש וגו', ובאין לו שום מוצא בעל כרחו הסכים לשלחם, א"כ מה זה היה לו שתוך כדי דיבור חזר בו שילכו רק הגברים, האמנם שהכביד השי"ת את לבו מ"מ בוודאי כי פרעה בדמיונו היה לו איזה טעם וסברא לתלות בכך את מיאונו לשלחם, מעתה ראוי להבין מה ראה עתה להאחז בקש בתואנה זו שילכו רק הגברים, הלא דבר הוא. ויתכן בזה בהקדם מ"ש בס' ברית שלום לבאר מקראי קודש הללו, עפי"מ דפליגי תנאי בגמ' ביצה (דף ט"ו ע"ב) רבי אליעזר אומר אין לו לאדם ביו"ט אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה, רבי יהושע אומר חלקהו חציו לה' וחציו לכם, א"ר יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו כתוב אחד אומר עצרת

אתכם, עכתו"ד יעו"ש (ועד"ז פי' גם החת"ס בתו"מ). ובוה יל"פ מ"ש מרע"ה כי חג ה' לנו, דהנה כתבו הראשונים (עי' רס"ג, אב"ע ויקרא כג, יא, רבינו בחיי) דחג ה' הכוונה לחג השבועות, ואי' בגמ' פסחים (דף ס"ח ע"ב) הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם מ"ט יום שניתנה בו תורה, וזהו שאמר לו משה כי יו"ט זה שאנו מתעתדים לילך בעבודה הוא חג ה' לעשותה לה' וגם לנו דבעינן בה נמי לכם, שוב הראוני כע"ז בעץ חיים למהרח"א בפי' הפסוק כי חג ה' לנו.

ויש להוסיף עוד, עפ"י דרכו בכוונת הכתוב ראו כי רעה נגד פניכם, דהנה כתב הרמב"ם (הל' יו"ט פ"ו הי"ח) לענין מצות שמחת יו"ט, וז"ל כשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל לגר ליתום ולא למנה עם שאר העניים האומללים, אבל מי שנועל דלתות חצירו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש, אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כרסו וכו', ושמחה כזו קלון הוא להם שנא' וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם, עכ"ל, ומקורו טהור בזה"ק פר' אמור (דף ק"ד ע"א), וכבר הביאו להוכיח מזה שספר הזוהר היה למראה עיני הרמב"ם (יעו"ש בהמצויין בס' המפתח). ועל כך א"ל פרעה דכיון שתהיו עסוקים בשמחת החג במשתה ושמחה הרי חייבים אתם לשמח את מרי הנפש עמכם, והרי במדבר אין עוברים ושבים לזמן אותם לסעודה, וממילא יקויים בכם וזריתי על פניכם פרש חגיכם, ועל כן אמר ראו כי רעה נגד פניכם, שיתקיים בכם הכתוב וזריתי פרש חגיכם על פניכם, כיון שלא תאכילו את העניים.

ואמנם עדיין ראוי לבאר מדוע שינה פרעה את טעמו כששמע שבנ"י תפסו השיטה כר"י לקיים שמחת יו"ט ע"י חציו לה' וחציו לכם, ומאי שנא מעיקרא דסבר שיעשו כולו לה' דהיה נח"ל לשלחם, ומפני מה עתה חזר בו, ויעו"ש בכרית שלום מה שביאר בזה.

ויתכן בזה ע"ד דרוש, בהקדם מ"ש בס' מנחה חדשה על המצוות (הקדמת השמן והלבונה) לבאר פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע, דבגמ' שם דרבי אליעזר היה דורש כל היום בהלכות יו"ט וכו' דר"א לטעמיה דאמר שמחת יו"ט רשות לכך יכול ללמוד כל היום, ורבי יהושע דאומר חלקהו חציו לה'

וחציו לכם, ס"ל דשמחת יו"ט מצוה, ולכא"ו קשיא מהא דקיי"ל (מכות דף כ"ג ע"ב) תרי"ג מצוות ניתנו למושה בסיני, ומעתה או דלרבי אליעזר דשמחת יו"ט רשות בצד ליה מצוה או דלר"י דהוא חובה מפיש ליה מצוה, וכעין קו' התוס' בריש סוטה (דף ג' ע"א) בפלוגתת ר"ע ור' ישמעאל בהא דוקנא לאשתו ולה יטמא ולעולם בהם תעבודו אם הוי חובה או רשות. [דבריו אינם לפי שיטת הראשונים (בעה"מ בפסחים דף ס"ח ע"ב, וכ"ה במאירי שם), דגם לר"א שמחת יו"ט מצוה אלא דכאשר יושב ושונה כל היום מקיים בכך מצות שמחת יו"ט עי"ש], ואין לומר דגם אליבא דרבי אליעזר הו"ל מ"ע להקריב שלמי שמחה בזמן הבית מושמחת בחגך, דבירושלמי פסחים (פ"ו ה"ב) מבואר דרבי אליעזר ס"ל דגם שלמי שמחה הו"ל רשות, והיינו דושמחת בחגך הו"ל רק רשות ולא מצוה, [עי"ש בירושלמי דלא משמע כן ועי"ש ביפ"ע].

וי"ל עפ"י"ד בירושלמי ריש סוטה והובא בתוס' הנ"ל בריש סוטה לענין מה שנא' וקנא את אשתו, הקינוי רבי יהושע אמר בשם רבי ליעזר חובה, רבי יושוע אמר רשות, אמר רבי לעזר בן רבי יוסי קומי רבי יסא, אתיאי דרבי ליעזר כבית שמאי ודרבי יהושע כבית הלל. דרבי ליעזר כב"ש דב"ש אומרים לא יגרש אדם את אשתו אא"כ מצא בה ערוה, מצא בה דברים כאורין לגרשה אינו יכול שלא מצא בה ערוה, לקיימה אינו יכול שמצא בה דברים כאורין, לפום כן הוא אומר חובה וכו'. ודרבי יהושע כבית הלל דב"ה אמרי אפי' הקדיחה תבשילו לפום כן הוא אומר רשות, רצה לקנאות יקנא רצה לגרש יגרש.

מעתה מתורץ שפיר דלר"א לשיטתו דוקנא את אשתו חובה, א"כ הו"ל הקינוי ממנין המצוות, לכך שפיר ס"ל דשמחת יו"ט אינו ממנין המצוות והו"ל רק רשות, אבל רבי יהושע דס"ל דקינוי הוי רשות ואינו ממנין המצוות, לדידיה גשלת ממנין תרי"ג בכך דשמחת יו"ט הו"ל מצוה, עי"ש ודפח"ח.

ויש להוסיף דעפ"י"ז א"ש דגם ב"ש וב"ה הו"ל בזה לשיטתם, דהנה בסוגית הגמ' בביצה (דף ט' ע"ב) לענין לטלטל סולם ביו"ט, אבל מטהו מחלון לחלון וכו', אלמא גבי שמחת יו"ט ב"ש לחומרא וב"ה לקולא, ורמינהו השוחט חיה ועוף ביו"ט ב"ש

אומרים יחפור בדקר ויכסה, וב"ה אומרים לא ישחוט אא"כ היה לו עפר מוכן מבעוד יום, א"ר יוחנן מוחלפת השיטה וכו' עיי"ש, ופרש"י דכאן במטהו מחלון לחלון הוחלפה שיטתן אבל המשנה דהשוחט כדקאי קאי, ולב"ה לא ישחוט אא"כ היה לו עפר מוכן מבעוד יום, ובתוס' (ד"ה א"ר יוחנן) הביאו שיטת ר"ת דמוחלפת השיטה היינו ההיא דהשוחט דב"ה סברי יחפור בדקר ויכסה, וב"ש סברי לא ישחוט אא"כ היה לו עפר מוכן מבעוד יום, עיי"ש.

וכתב הפנ"י שם דלפי' ר"ת דב"ה ס"ל יחפור בדקר ויכסה, היינו דקמיפלגי ב"ש וב"ה אי משום שמחת יו"ט הקילו, דלב"ה הקילו משום שמחת יו"ט ולב"ש לא הקילו, עיי"ש כמה שחלק על הטו"ז (סי' תצ"ח). ואמרתי מכבר לבאר בזה דב"ש וב"ה נחלקו אי שמחת יו"ט הו"ל מצ"ע, דהנה רבי אליעזר היה מתלמידי ב"ש כמ"ש רש"י ותוס' בשבת (דף ק"ל ע"ב) דלכך ר"א שמותי הוא כי היה מתלמידי ב"ש, ועי' בספר הדורות (ערך ר' אליעזר אות י') שהביא משו"ת בן זאב דכל דבריו של ר"א מדברי ב"ש, ואילו שיטת ר' יהושע הרי הוא מדברי ב"ה (עי' גליוני הש"ס קידושין כ"ט ע"א תוד"ה אותו), ולכן ב"ש לשיטתם דס"ל כמ"ש ר' אליעזר דשמחת יו"ט רשות ואינו מצוה, נמצא דאין בשמחת יו"ט חשיבות כ"כ דבגין זה ניקל בענין מלאכת יו"ט, לכך החמירו ולא התירו לשחוט רק באיכא דקר נעוץ, משא"כ ב"ה סברי דשמחת יו"ט מצוה ולכן הקילו בענין שמחת יו"ט, והתירו לחפור בדקר ולכסות.

ולהנ"ל הדברים מכוונים, דכיון דב"ש ס"ל דשמחת יו"ט אינו אלא רשות, לכך ס"ל דנשלם מנין תרי"ג מצוות משום דוקנא את אשתו חובה, ולפיכך ס"ל דלא יגרש אא"כ מצא בה ערות דבר, אבל ב"ה דס"ל דשמחת יו"ט מצוה מה"ת בכך נשלם מנין תרי"ג, לכך ס"ל דוקנא את אשתו רשות, ועל כן אית להו דרשאי לגרש אפי' הקדיחה תבשילו, ודו"ק.

והנה נודע מה דהקשה בירושלמי (הובא בתוס' בגיטין דף צ' ע"א ד"ה מה) דלב"ש אמאי איצטריך קרא לאסור מחזיר גרושתו משנישאת תיפוק"ל דבלא"ה אסורה לבעלה הראשון משום דבר ערוה שגירשה.

וכתב הפנ"י (פתיחה למס' כתובות) דיש לתרץ קו' הירושלמי, לפי"מ דקי"ל דכל היכא דאיכא למידרש לא מוקמינן בלאוי יתירי, מעתה לפי שיטת תלמודא דידן י"ל דהקושיא מעיקרא ליתא, דנהי דב"ש ס"ל דאין לגרש אא"כ מצא ערות דבר, והאי ערות דבר היינו דבר ברור בשני עדים דהרי אין אשה נאסרת על בעלה אלא בשני עדים, מ"מ הא קי"ל דפתח פתוח כשני עדים דמי, וא"כ איכא לאוקמי קרא בהכי דגירשה בעלה בטענת פתח פתוח מצאתי, כדמשמע לכאורה להדיא דבהכי איירי פשטא דקרא, כדכתיב כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר, דהאי 'ובעלה' משמע ביאה ראשונה, ואז 'לא מצאה חן בעיניו' משום ד'מצא בה ערות דבר', דהיינו שמצאה בעולה ע"י שמצא פתח פתוח, שצריך ליתן לה גט כדקיי"ל דנאמן לאוסרה עליו, ועי"ז בא הכתוב לומר שאם אח"כ היתה לאיש אחר ואומר שמצאה בתולה שלימה, ואיגלאי מילתא דהראשון לא היה בקי בפתח פתוח, וסד"א שמותרת לחזור לראשון דהרי ליכא בה איסור סוטה, עי"ז אתי קרא דלא יוכל בעלה הראשון וגו', לומר דאפ"ה אסורה לחזור לראשון דאע"פ דאיסור סוטה ליכא איסור מחזיר גרושתו איכא.

אלא דבגמ' כתובות (דף ט' ע"א) אהא דא"ר אלעזר האומר פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסרה כו', מקשה הש"ס ואכתי ספק ספיקא הוא, ספק תחתיו אין תחתיו, ואת"ל תחתיו ספק באונס וספק ברצון, ומוקי לה באשת כהן דגם באונס נאסרה והו"ל חדא ספיקא, או דמיירי דקידשה אביה פחותה מבן ג' דהו"ל רק חדא ספיקא שמא באונס, ולפי"ז ע"כ לא יתכן לאוקמא קרא דלא יוכל בעלה וגו' באשת כהן, דא"כ הדק"ל אמאי איצטריך קרא דלא יוכל בעלה וגו' תיפוק"ל משום איסור גרושה לכהן, אלא די"ל דהא דמוקמינן קרא כשגירשה בטענת פתח פתוח, הוא רק לאוקימתא דקידשה פחותה מבת שלש ובאשת ישראל, דאע"ג דהו"ל רק ספק אחד נאמן לאסרה עליו, ועי"ז הוזהיר קרא דלא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה דאפי' אם אח"כ מתברר דהראשון לא היה בקי בפתח פתוח נאסרה עליו, עיי"ש בפנ"י.

וכתב עי"ז האור חדש בפתיחה לקידושין (אות

וודאי ולא רק מחמת ספק, והנפק"מ שעי"ז מותר בבת ישראל ובממזרת בבת אחת אע"ג דהוי תרתי דסתרי עי"ש, ובשב שמעתתא (שמעתא א' פ"א) הקשה ע"ז דא"כ תרי קראי למ"ל חד למשרי ממזר בשתוקית וחד למשרי שתוקי בישראל עי"ש בגמ', הא מחד קרא הוי נפקא לן כיון דלהתיר ממזר בשתוקית או להתיר שתוקי בישראל קרא לא צריך דבלא"ה כל הספיקות שריין, אלא להתירו בבת ישראל ובממזרת, וא"כ מחד קרא נפיק ליה תרתי ושתים זו שמענו למ"ל.

שוב הביא מ"ש הפני יהושע (קידושין שם ד"ה אלא) דספק ממזר שרי אפי' היכא דאיכא רוב לאיסורא, והוכיח הכי ממ"ש הפר"ח (סי' ק"י כללי ס"ס ד"ה ועוד) דאצטריך למשרי ספק ממזר דאפי' היכא דאיכא חזקת איסור כגון בספק גירושין דאיכא חזקת א"א, וה"ה היכא דאיכא רוב עי"ש, וא"כ י"ל דלכך איצטריך תרי קראי בספק ממזר להתיר אפי' נגד הרוב, והש"ש לא ניח"ל בכך וכתב דהיכא דהוי רוב לאיסור ודאי אזלינן בתרה אפי' בספק ממזר עי"ש, (בש"ש שם כתב שהפני"י יישב בזה הקו' על הרמב"ם, אולם בפני"י שלפנינו לא נזכר הקו' ולא התי' על הרמב"ם הנ"ל, אלא שחידש זאת כדין בפנ"ע לענין אחר, אלא דממילא מיושב בזה דברי הרמב"ם, וצ"ע הלשון בש"ש שבפני"י כתב ליישב).

והאחרונים ביארו דברי הפני"י, ע"פ פלוגתת הראשונים בענין רוב אם הא דאזלינן בתר רובא הוא בירור והנהגה וודאית או דהו"ל גזה"כ הגם דעדיין ספק הוא, דנודע מש"כ התוס' בב"מ (דף ו' ע"ב) בהא דתנן קפץ אחד מן המנויין לתוכן כולן פטורין, והקשו התוס' (ד"ה קפץ) תימא דליבטל ברובא וליחייבו כולהו במעשר, ובשיטמ"ק הביא מהרא"ש מפלוזי שתירץ דאפי' כשבטל ברוב לא נפיק מכלל ספק, ועשירי וודאי אמר רחמנא ולא ספק עי"ש, וכתבו האחרונים דהתוס' מיאנו בזה דס"ל דרוב הוי וודאי גמור וא"כ כשנתבטל ברוב הו"ל בכלל עשירי וודאי, ולכן כיון דגם ברוב אכתי לא נפק מכלל ספק. ולפני"ז דגם הרוב אינו בגדר וודאי דאכתי לא נפקי מכלל ספק י"ל דהא דאמרה תורה דממזר אינו אסור אלא בודאי ולא בספק, הה"נ אפי' כנגד הרוב דהרי גם הרוב לא משוי לודאי, וכמו דקבוע מבטל הרוב ואם הרוב היה

י"ג וכן נשנו דבריו בכמ"ק כפתיחה ובחידושים), דדברי הפני"י הללו דקרא דמחזיר גרושתו אליבא דב"ש, מיירי בכה"ג שהראשון גירשה בטענת פ"פ ונתברר אח"כ שטעה, צ"ב, דסו"ס אי נוקי לה בקידשה בעודה קטנה, אמאי היה צריך לגרשה בטענת פ"פ הלא אכתי איכא ספיקא ספק באונס ספק ברצון, אלא דאי נימא דספיד"א מה"ת לחומרא י"ל דמגרשה משום פ"פ אף דהוי ספיקא כיון דספיקא מה"ת להחמיר, אבל להרמב"ם (פ"ט מהל' טומ"מ הי"ב) דספיקא מה"ת לקולא לא מצינן לאוקמי דגירשה משום פ"פ, שהרי מה"ת אזלינן לקולא בחדא ספיקא, וכיון דאין לנו לחוש שנאסרה, תו אין רשאי לגרשה בלא ערות דבר לדעת ב"ש.

היוצלמ"ז דאי ספד"א מה"ת לקולא לא יתכן לומר כב"ש דאין אדם מגרש את אשתו אא"כ מצא בה ערות דבר, דקשיא מפני מה אסרה תורה להחזיר גרושתו משנשאית, כקו' הירושלמי, ואין לומר דאיצטריך לכה"ג שגירשה בטענת פ"פ ונתברר אח"כ שטעה, דהו"ל ס"ס וגם אם קידשה בעודה קטנה אכתי איכא ספיקא ספק באונס ספק ברצון וספד"א לקולא, ובהכרח דאפי' הקדיחה תבשילו מותר לגרש, ורק אי ספד"א מה"ת לחומרא שפיר י"ל כב"ש, ודו"ק עי"ש.

ולפני"ז א"ש דרבי אליעזר ורבי יהושע דפלוזי בהא מילתא אם מותר לגרש כנ"ל מהירושלמי, אזלי לשיטתייהו, דר"א דס"ל בכריתות (דף י"ה ע"א) דחיוב אשם תלוי בחתיכה אחת ספק חלב ספק שומן, ומינה דמה"ת אזלינן בספיקא לחומרא כמש"כ המהרי"ט, לכך שפיר י"ל כב"ש דאין אדם מגרש את אשתו אא"כ מצא בה ערות דבר, ואיסור מחזיר גרושתו הוא בכה"ג שגירשה מחמת ספק וכנ"ל. אבל רבי יהושע דהוא בר פלוג' דר"א, וכמש"כ בתוס' שם (ועי' במהרש"א פסחים דף ע"ז ע"ב) ס"ל דחיוב אשם תלוי אינו אלא בחתיכה מב' חתיכות, ומינה דספיקא מה"ת לקולא, וא"א לאוקמי כנ"ל לכן בהכרח צ"ל כב"ה דמותר לגרש, ודו"ק.

והנה מודעת זאת מה שהקשו על הרמב"ם דפסק דבכל ספיקא מה"ת אזלינן לקולא ורק חכמים החמירו בה, דא"כ למ"ל קרא להתיר ספק ממזר (קידושין דף ע"ג ע"א), והמהרי"ט (ח"ב ס"א) תירץ דקמ"ל קרא דספק ממזר שריא לגמרי בתורת

לבטל לכתחילה.

והך מילתא אם מה"ת מותר לבטל איסור לכתחילה כתב בשו"ת בית יצחק (או"ח סי' ס' אות ה', וביו"ד ח"א סי' קל"א אות ג'), דתליא אם הא דאזלינן בתר רוב הוי בגדר וודאי או בתורת ספק, דא"נ דרוב הוי וודאי י"ל דכאשר בטל האיסור ברוב הותר לגמרי, ולכן מה"ת שרי לכתחילה לבטלה כיון דנעשה ודאי היתר, ורק חכמים הם שהחמירו לא לבטל איסור לכתחילה, אמנם א"נ דרוב הוי ספק א"כ לא נעשה היתר גמור בוודאות לכך מה"ת אסור לכתחילה לבטלו דסוף סוף לא יהא היתר גמור רק ספק, עי"ש.

ואמרתי מכבר להסביר דבריו, ע"פ פלוגתת הראשונים בענין ביטול ברוב בכל מיעוט איסור הבטל ברוב היתר, האם נתהפך האיסור ונעשה היתר גמור, ושרי לאכול את כל התערובת אפי' בב"א, ואע"פ שבודאי אוכל גם את חתיכת האיסור בתוכו דכך היא גזיה"כ דהאיסור נתהפך להיתר גמור כשנתערב ברוב, או דאין האיסור נתהפך להיות כהיתר אלא דגלי רחמנא דכל היכא שנתבטל מיעוט איסור ברוב היתר מותר לאכול התערובת דתלינן שאוכל מרוב היתר ולא מחתיכה דאיסורא שהוא המיעוט, וא"כ אסור לאכול את כל התערובות בב"א שהרי אז בוודאי קאכיל איסורא, והיינו משום דאין האיסור שנתערב מתהפך להיתר אלא שהתורה חידשה והתירה לאכול כל חתיכה לחוד מטעם דתלינן דהאי לאו איסורא היא אלא שהוא מהרוב, דשיטת הרא"ש (בפ"ו דחולין סי' ל"ז) דהאיסור נתהפך להיתר ושרי לאכול הכל, וכן פסק הטור (יו"ד סי' ק"ט), אך הרשב"א ס"ל דאסור לאוכלם בב"א, והסמ"ג מחמיר טפי שצריך שיזרוק אחד וכבר האריך בזה הב"י שם ובשו"ע.

ולכן אי הא דאזלינן בתר רוב הוי בגדר וודאי והטעם דהמיעוט הו"ל כמו שאינו, וכעין שכתבו התוס' בב"ק (דף כ"ז ע"ב, ד"ה קמ"ל) דמיעוט הדיינים חשיב כמי שאינו עי"ש, והטעם כי המיעוט נהפך להיות כמו הרוב, וה"נ בביטול תערובות דהו"ל כאילו אין כאן איסור כלל, לפי"ז מסתברא דרשאי לבטל איסור לכתחילה, שהרי ע"י הביטול נחשב האיסור כמי שאינו וכמאבדו ושורפו מן

בירור בודאי לא היה בכח הקבוע לבטלו (עיין שו"ת בנין דוד סי' נ"ב אות י"ו, וכבר קדמו בהגהות ברו"ט על הפנ"י בקידושין שם, וכן בהגהותיו על ש"ש (ש"א, א), ובאמת שהדברים מבוארים בדברי הש"ש גופיה ש"ב פמ"ו הנ"ל, שכתב דאף שדחיתי סברת הפנ"י היינו ברובא דאיתיה קמן דרוב הוי ספק משא"כ בליתא קמן מודינן להפנ"י להתיר כיון דרוב הוי ודאי).

היוצלמ"ז דאי נימא דרוב הוי הנהגה ולא נפיק מגדר ספק י"ל דהא דגלי רחמנא דספק ממזר מותר היינו אפי' נגד הרוב ולעולם כל הספיקות שריין מה"ת, אבל א"נ דרוב הוי בירור וודאי א"כ ליכא למימר דשריא רחמנא ספק ממזר אפי' נגד רוב לאיסורא כמ"ש הש"ש, והדק"ל למ"ל תרי קרא בספק ממזר ועכצ"ל דספר"א מה"ת לחומרא (ואיצטריך תרי קראי להורות דשריא אפי' בב"א כמ"ש מהרי"ט, עיין נטע שורק פר' בחקותי ד"ה ובסברת הש"מ, וכד"ה ונ"ל שהרב, ובספר בית דוד להר"ד שליסל סוף מאמר ו', שו"ת בנין דוד שם).

*

נודע מ"ש המפ"ו דהא דיצאו בני"י ממצרים טרם שהשלימו גזירת הגלות של ד' מאות שנה, משום דקושי השעבוד בענוי ופרך השלים את הזמן. אלא דכתבו המפ"ו דלפי דברי התוס' בשבת (דף י' ע"ב, ד"ה ה"ג) בהא דאמרינן דבשביל שתי סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים, והקשו בתוס' דהרי גזירה קדומה היתה מברית בין הבתרים, ותירצו דמ"מ לא היה עליהם ענוי כ"כ, הרי דמה דנענשו בקושי השעבוד היה כדי לכפר על מכירת יוסף, וא"כ לא יתכן שעל ידי כך נשלם הזמן, נמצא דהך אם נשלם הזמן תליא בכך אם הוצרכו לכפרה על מכירת יוסף.

בפרדס יוסף (פר' וישב לו, א. ד"ה והנה) כתב לכאר במה שנחלקו יוסף והשבטים, במ"ש יוסף שאוכלים אבר מן החי, כי השבטים בטלוהו ברוב, ונחלקו יוסף והשבטים אם מה"ת שרי לבטל איסור לכתחילה, וכפלוגתת הראשונים שהובא בב"י (יו"ד סי' צ"ח) עי"ש, דיוסף סבר כשיטת הראב"ד (תמים דעים סי' רל"ט) דמה"ת אסור לבטל איסור לכתחילה, ובר"ן (חולין דף צ"ח) מייתי דכן ס"ל להרשב"א דהוי איסור תורה, והשבטים סברו כרש"י (חולין דף צ"ח ע"ב ד"ה חידוש) דמה"ת שרי

רוחו למאן לשלחם, כי מדברי מרע"ה למד שעדיין לא נשלם הזמן, ודו"ק.

*

ויתכן עוד עד"ז באו"א, בהקדם דבס' זכרון יעקב (פר' ואתחנן) הביא קו' הפני יהושע בגיטין (דף צ' ע"א) בהא דס"ל לב"ש דלא יגרש אדם את אשתו אא"כ מצא בו ערות דבר, דא"כ למה נאמר (ויקרא כא, ז) אשה זונה וחללה לא יקחו ואשה גרושה מאישה לא יקחו, למה לי להזהיר על גרושה תיפוק"ל שהיא בכלל זונה שהרי א"א לגרש אא"כ מצא בה ערות דבר.

והביא מה ששמע לתרץ דמש"ה הוצרך להזהיר על גרושה דהו"א שלא נאסר אלא כשהיא זונה וחללה יחד משא"כ זונה לחוד או חללה לחוד מותרת, לכן כתיב פרט הכתוב גרושה ומעתה ליכא לפרש הכי, דא"כ למה לי זונה תיפוק"ל דבכלל גרושה היא, וע"כ דכ"א בפנ"ע אסורה, [יסוד הדברים כבר כתבם הריטב"א במ"ד בנמ' קידושין (דף ע"ז ע"ב) דתניא לא יאמר גרושה בכה"ג ותיתי בק"ו מכהן הדיוט ואנא אמינא השתא לכהן הדיוט אסורה לכה"ג מיבעיא, למה נאמרה, כשם שחלוקה גרושה מזונה וחללה בכהן הדיוט כך חלוקה בכה"ג, פשיטא מיגרע גרעה, אלא כשם שחלוקה גרושה מזונה וחללה בכהן הדיוט כך אלמנה חלוקה מגרושה וחללה זונה בכה"ג, וכתב הריטב"א וז"ל, כשם שחלוקה גרושה מזונה וחללה בכהן הדיוט. פי' שחייב על גרושה לחודה אע"פ שאינה זונה וחללה דהא פלגא קרא, ואשה גרושה מאישה לא יקחו ללמד שילקה עליה בפני עצמה, וה"ה על חללה לחודה או על זונה לחודה כי בא זו ולימד על אלו, הא לא"ה הו"א שאינו חייב עד שיהו כולן בה, כך חלוקה אלמנה בכה"ג סד"א כיון דכתיב אלמנה וגרושה וחללה זונה לא לחייב על אלמנה לחוד קמ"ל דילמוד מגרושה דהדיוט, דאלו גרושה דכה"ג לא צריך קרא לחייב עליה בפנ"ע דהא מגרושה דהדיוט, אלא ללמד על אלמנה אתא שיהא חייב עליה ולוקה עליה, עכ"ד].

אך לפי"ז קשה דא"כ תינח לב"ש שמעינן ממה דהוסיף הכתוב לפרט גרושה דכל אחת בפני עצמה משמע, אבל לב"ה דרשאי לגרש בכל ענין מנלן דאיסורן היא כל אחד ואחד בפנ"ע, וי"ל דב"ה ס"ל

העולם. אבל אי הרוב אינו כוודאי, דעדיין איתא לאיסורא בתוך התערובת אלא שהתירתו תורה, הסברא דמה"ת אסור לבטל האיסור, ודו"ק, ועפי"ז יבואר שיטת הרשב"א דס"ל שאין לאוכלם בבת אחת, דהיינו משום דמיעוט האיסור לא נתהפך להיות היתר, על כן ס"ל דמה"ת אסור לבטל איסור לכתחילה, ודו"ק.

ודאיתנא להכא יבואר, דאמנם תחילה הסכים פרעה דעליו לשלח את בני ישראל, כי בעל כרחו הבין שאע"פ שניתנו לו בני ישראל להיות משועבדים אצלו ד' מאות שנה, מ"מ על ידי קושי השעבוד ועבודת הפרך נשלם הזמן, ומה לו לעשות ובהכרח עליו להוציאם. אך כאשר מרע"ה גילה דעתו לומר בנעריו ובזקניו נלך בבנינו ובבנותינו נלך כי חג' ה' לנו, דחייב השמחה אינו שיהא כולו לה' אלא חציו לה' וחציו לכם, ולכן אמר כי חג' ה' לנו כלומר להשם ולנו כשיטת רבי יהושע, והיינו דשמחת יו"ט מצוה מה"ת, ולפי"ז עכצ"ל דוקנא את אשתו אינו מצוה והו"ל רק רשות דאל"ה טפי לן מתרי"ג מצוות, מעתה עכצ"ל דמותר לגרש אפי' הקדיחה תבשילו וכמ"ש הירושלמי הנ"ל דאם מצא דברים כעורין רצה לקנאות יקנא רצה לגרש יגרש.

והיינו דאין לומר דאסור לגרש אא"כ מצא בה ערות דבר, דא"כ למ"ל קרא לאסור להחזיר גרושתו, דאין לומר דאיצטריך קרא בכה"ג שגירשה בטענת פ"פ ונתברר אח"כ שטעה, דהו"ל ס"ס ולא הו"מ לגרשה, וגם בקידשה בעודה קטנה אכתי איכא ספיקא ספק באונם ספק ברצון וספד"א לקולא כדילפינן מספק ממזר, דאין לומר א"כ תרי קראי בספק ממזר למ"ל חד למשרי ממזר בשתוקית וחד למשרי שתוקי בישראל, וצ"ל דקמ"ל דאפי' ברוב פסולין שריא, והטעם בזה משום דהא דאזלינן בתר רוב אינו בתורת וודאי, ומעתה הא דאין מבטלין איסור לכתחילה הו"ל מה"ת, וא"כ הדין עם יוסף שאמר שאוכלין אבמה"ח כי היה צריך להפרישם מאיסורא שלא יבטלו איסור לכתחילה, ובגין נענשו בני"י בקושי השעבוד, נמצא שעדיין לא השלימו גזירת השעבוד של ד' מאות שנה, לכך נתחזק פרעה לעמוד בעקשותו דאין צריך לשלחם, והקשה את

וכבר נשלם עיי"ש, וכתבו המפו' דזה ניחא דווקא אם אר"י עדיין לא היתה מוחזקת לאבותינו, דאז שפיר קרינן ביה באותו זמן כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, משא"כ אם אר"י כבר היתה מוחזקת לאבותינו ליכא למימר שמאותו שעה התחיל גזירת הגלות דהרי היו בארצם שלהם.

והנה במדרש (ב"ר פמ"א י') עה"פ קום התהלך בארץ תני הלך בשדה בין לארכה בין לרחבה קנה עד מקום שהלך כדברי רבי אליעזר, שהיה ר"א אומר הילוך קנה, וחכ"א לא קנה עד שיהלך לארכה ולרחבה, א"ר יעקב בן זבדי טעמיה דר"א קום התהלך בארץ וגו', (וכ"ה בב"ב דף ק' ע"א) וביפה תואר כתב דפליגי בפלוגתת ר' יאשיה ור' יונתן הנ"ל, דלר' יאשיה דכלא קרא לחלק משמע שניהם כאחד, א"כ כיון דא"ל השי"ת קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה בעינן שניהם דייקא ולא מהני כשהלך לארכה לחוד, משא"כ לר' יונתן דמשמע כל אחד בפני עצמו שפיר מהני בהלך לארכה או לרחבה לחוד, וכתב עוד שם דאברהם לא מצינו בו שהלך רק לארכה ולא לרחבה עיי"ש, ועפ"ז כתבו המפו' (שמע יעקב למהר"י אלגאזי בפרשתן דף רס"ט, וכ"ה בכסף נבחר סו"פ חיי, ובלקט יוסף ערך אברהם אות א, וביושב אהלים פר' וירא דף מ"ה ע"א, ובפר' בשלח דף ק"ג ע"ב) דהא אם אר"י מוחזקת לנו מאבותינו תליא בפלוגתת ר' יאשיה ור' יונתן, דאי צריך קרא לחלק א"כ כיון שלא הלך אברהם רק לארכה לא קנה את הארץ, אך אם כל או"א בפנ"ע משמע ולא צריך קרא לחלק שפיר קנה אברהם את הארץ ואר"י מוחזקת לנו מאבותינו. העולה מזה דאברהם אבינו שהילך בה רק לארכה ע"כ דס"ל לחלק לא צריך קרא, ולפיכך אף שנצטווה קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה נקט דסגי ליה בהליכה לארכה בלחוד או לרחבה בלחוד.

מעתה מבואר בטו"ט דהגם דבתחילה הסכים פרעה דעליו לשלח את בני ישראל, כי הבין שניתנו לו בני ישראל להיות משועבדים אצלו ד' מאות שנה, ועתה הקב"ה חישב את הקץ להיות מנין השנים מלידת יצחק וכבר נשלם ד' מאות שנה ובהכרח עליו להוציאם. אבל כאשר מרע"ה גילה דעתו לומר בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובכנותינו נלך כי חג' ה' לנו, דחיוב השמחה אינו שיהא כולו

כמ"ד לחלק לא צריך קרא דכל אחד בפני עצמו משמע עד שיאמר לך הכתוב יחדיו, עיי"ש, (האמנם שבזכרון יעקב שם הביא את הפסוק דאלמנה וגרושה וחללה זונה את אלה לא יקה, הנאמר אצל כה"ג, אך לפי"ז לא עולה יפה תירוצו, דהרי אם בכהן הדיוט כל אחת בפנ"ע אסורה מכ"ש בכה"ג, ועיין פנ"י שהקשה מקרא דכהן הדיוט, ועל כן צריך לתקן דבריו כמו שהבאנו), ודו"ק.

ובאמת שגם מסוג' הגמ' שם מוכח הכי בשיטת ב"ש וב"ה, דהתם בגמ' תניא אמרו ב"ה לב"ש והלא כבר נאמר דבר, אמרו להם ב"ש והלא כבר נאמר ערות, אמרו להם ב"ה אם נאמר ערות ולא נאמר דבר הייתי אומר משום ערוה תצא משום דבר לא תצא לכך נאמר דבר, ואילו נאמר דבר ולא נאמר ערות הייתי אומר משום דבר תנשא לאחר ומשום ערוה לא תנשא לאחר לכך נאמר ערות (פרש"י לב"ה משמע להו או ערוה או שאר דבר סרחון), וב"ש האי דבר מאי עבדי ליה, נאמר כאן דבר ונאמר להלן דבר על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר מה להלן בשני עדים אף כאן בשני עדים, וב"ה מי כתיב ערוה בדבר, וב"ש מי כתיב או ערוה או דבר, וב"ה להכי כתיב ערות דבר דמשמע הכי ומשמע הכי.

הרי מפורש דהוכחת ב"ש דמ"ש ערות דבר בערוה לחוד מיירי מדלא אמר או ערוה או דבר, והיינו דס"ל כר' יאשיה (בב"מ דף צ"ה ע"ב) דצריך קרא לחלק וכלא"ה שניהם כאחד במשמע, משא"כ ב"ה דאמרי דערות דבר משמע הכי ומשמע הכי משום דס"ל כר' יונתן דס"ל התם דכל אחד בפנ"ע משמע ולחלק לא צריך קרא, ודו"ק.

והנה כתבו המפו' שיצאו ממצרים קודם שנשלם ד' מאות שנים כיון שגזירת הגלות התחיל מלידת יצחק דמשעה שנולד היה ראוי ליקרא כי גר יהיה זרעך, (עי' רש"י בראשית טו, ג), ובמדרש שוח"ט (תהלים י"ח) א"ר שמואל לפי שהיה הקב"ה מפתה את משה כל שבעת ימי הסנה שילך בשליחותו וכו' אמר להקב"ה רבון העולם כבר חשבתי מה שאמרת לאברהם אבינו בין הבתרים ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה ועדיין לא נשלמו ולא עשו שם אלא מאתים ועשר, א"ל הקב"ה לא כמו שאתה מחשב לעצמך שמיום שנולד יצחק הקדמתי להם הקץ ודלגתי אותו וכו'

משום דכל אחד בפנ"ע משמע דלחלק לא צריך קרא, ולפי"ז דלחלק לא צריך קרא א"כ שפיר קנה אברהם את הארץ גם כאשר הלך לארכה בלבד, וכיון דאר"י כבר היתה מוחזקת בידם א"כ לא יתכן למנות שנות הגזירה מלידת יצחק, נמצא שעדיין לא נשלם גזירת השעבוד של ד' מאות שנה, לכך נתחזק פרעה לעמוד בעקשותו דאין צריך לשלחם, והקשה את רוחו למאן לשלחם כי מדברי מרע"ה למד שעדיין לא נשלם הזמן, ודו"ק.

לה' אלא חציו לה' וחציו לכם, וז"ש כי חג ה' לנו כלומר להשם ולנו כשיטת רבי יהושע וכמ"ש בברית שלום, והיינו דשמחת יו"ט מצוה מה"ת, ולפי"ז עכצ"ל דוקנא את אשתו אינו ממנין המצות, ולפי"ז עכצ"ל כב"ה דמותר לגרש אפי' הקדיחה תבשילו ואם מצא דברים כעורין רצה לקנאות יקנא רצה לגרש יגרש וכמ"ש הירושלמי.
והיינו דאין לומר דאסור לגרש אא"כ מצא בה ערות דבר, דערות דבר משמע הכי ומשמע הכי

תוכן התורה שנשא כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט ליל שב"ק העעל"ט

*

ואפ"ל עוד בזה, ובהקדם מש"כ בספר בית הלוי בפרשתן, על פסוק זה 'יהי כן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם ואת טפכם ראו כי רעה נגד פניכם לא כן לכו נא הגברים וגו' כי אותה אתם מבקשים, ובמדרש איתא (ראה ילקוט תשא, רמז שצב) שאמר להם ראו כי הראה להם מזל דם עולה כנגדם במדבר, והקב"ה הפכו לדם מילה.

וביאור, כי פרעה אחז כאן דרכו אשר בהתחלה היה כוונתו רק להעבירם מדעת קונם על ידי קושי השיעבוד, ועתה כאשר כשל כוחו ונשבר מטה הרשע התחיל להדיחם בעצות רעות ולהניא את לבכם מעבודתו יתברך בפה רך, שלא ירצו הם לילך במדבר כי הכוכב עולה כנגדם.

והנה בתרגום אונקלוס תרגם 'חזו ארי בישא דאתון סבירין למעביד לקבל אפיכון לאסתחרא', ואפ"ל דפרעה סבר להדיחם ואמר להם שאינו כדאי להם לקבל עבודתו של מקום במדבר, דהרי כל האותות שהראיתם לי שבה אתם מכריחים אותי לעשות כרצונכם המה רק ריבוי עונשים ומכות גדולות על המצרניים על שמסרבים לעשות רצונו, והרי מזה תבינו כי גם אתם תסבלו לבסוף אחר זה כאשר לא תקיימו כל מצותיו, ואדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (קהלת ז, כ), ועל כן יותר נכון הפרישה שלא לקבל עליהם עול מלכות שמים. והוא על דרך מאה"כ (יהושע כד, יט) לא תוכלו לעבוד את ה' וגו' כי תעזבו וגו' וכלה אתכם, וזהו שאמר להם ראו כי רעה נגד פניכם במה שאתם מקבלים עליכם אלקותו ועול מלכותו ית'.

בתורה"ק בפרשתן (שמות י, ח-י) ויושב את משה ואת אהרן אל פרעה ויאמר אליהם לכו עבדו את ה' אלוקיכם מי ומי ההולכים, ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותינו נלך כי חג ה' לנו, ויאמר אליהם יהי כן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם ואת טפכם ראו כי רעה נגד פניכם, לא כן לכו נא הגברים ועבדו את ה' כי אותה אתם מבקשים וגו'. ומקודם בא דברינו בביאור הדין ודברים שהיה בין משה לפרעה ע"ד דרוש, ועתה נבוא בארה ע"ד אגדה.

וברכינו בחיי בפירושו כאן כתב 'כי חג ה' לנו', זה חג שבועות הוא יום מתן תורה, שכבר אמר לו (שמות ג, יב) בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה, ואין לפרש חג פסח שהרי במצרים עשו את הפסח, גם אי אפשר לפרש סוכות שהרי אין לו זכרון בהר האלוקים, אבל הוא חג השבועות שבחודש סיון הוא, שכתוב (שם יט, א) בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני, ויום זה ראש חודש סיון היה ונשתהו שם ה' ימים, ולמחרתו ביום שישי ניתנה תורה, אתו"ד.

ובדבריו יתבאר לנו עוד, ובתחילה עפ"י מה שהארכנו לעיל בדרוש במה שאמרו חז"ל (פסחים דף ס"ח ע"ב) בעצרת כו"ע מודו דבעינן נמי לכם מאי טעמא יום שניתנה בו תורה הוא. והנה פרעה היה מסרב לשלח הצאן והבקר בשביל לעבוד את ה' והיינו כשיטת הסוברים דאו כולו לה' וכו', ועל זה אמר לו משה שהוא חייב לשלח כולם גם הטף וגם הצאן והבקר כי חג ה' היינו חג מתן תורתנו, לנו שבו לכל הדעות בעינן נמי לכם, ולכן בצאננו ובבקרנו נלך וגו', והבן.

הועילה ונתקבלה התשובה אצל אנשי נינוה, ששם התכסו שקים האדם והבהמה וגם התענו שלושה ימים גם הבהמות שלהם, משא"כ אצל עמו ישראל אשר בחר בהם באהבה די בהרהור אחד של תשובה באמת של חרטה על העבר וקבלה על העתיד והוא מתקבל באהבה וברצון, וכמאמרם ז"ל (קידושין דף מ"ט ע"ב) המקדש ע"מ שאני צדיק גמור אפילו הוא רשע גמור מקודשת, חיישינן שמא הרהר תשובה בליבו, הרי לך שבהרהור קל הוא הופך מרשע גמור לצדיק גמור, וענין זה הוא כאמור רק אצל עם בני ישראל ולא אצל אומות העולם.

והנה אחד מדרכי התשובה הוא ע"י עסק התורה, וכמאמרם ז"ל (ויק"ר כה, א) היכי דמי בעל תשובה אם למד דף אחד ילמד שני דפין. והיא שעומדת להם לישראל להתקבל תשובתם בקלות ללא סיגופים ויסורים, וכנודע מאמר הגה"ק החיד"א זלה"ה (כסא דוד דרוש ט, דף ל"ח, ועיין מדב"ק מערכת ת"ו, ס' י"ח) דאע"פ שאמרו בגמ' (יומא דף פ"ו ע"א) שהיה רבי ישמעאל דורש ד' חילוקי כפרה, עבר על עשה ושב אינו זו משם עד שמוחלין לו, עבר על ל"ת ועשה תשובה תשובה תולה ויוה"כ מכפר, עבר על כריתות ומיתות ביד ועשה תשובה תשובה ויוה"כ תולין ויסורין ממרקין, אבל מי שיש חילול השם בידו אין לו כח בתשובה לתלות ולא ביוה"כ לכפר ולא ביסורין למרק אלא כולן תולין ומיתה ממרקת דכתיב (ישעיה כב, יד) אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון, כל זה נאמר רק כאשר אין האדם עוסק בתורה, שאז נמשך הכפרה ע"י יסורים, אבל כאשר גרים האדם באורייתא תדירא, אין לו צורך בסיגופים כדי לכפר על עוונותיו, כי התוה"ק עולה על כולנה ובה יש כח רב לכפר על העוונות גם בלי תיקוני התשובה.

ורביה"ק מוהרצ"א זי"ע בבני יששכר (מאמרי תשרי, מאמר ד, דרוש יד, אות מ) הביא דבריו וכתב שם דאף שצריך עיון בזה ממעשה דדוד, וגם צריך עיון מסוגיות הש"ס שלא נמצא לזה מקור, אמנם כיון שפסק כן הרב בודאי היה לו ראיות וקיי"ל כוותיה בבב"ד של מעלה (וראה מגן אברהם או"ח, ס' תקעא, סעי' א בשם השל"ה הק' מס' יומא, הל' תשובה, אות מז). ומעם הדבר שעל ידי עסק התורה אין צריך ליסורים ממרקים, יען והעוסק בתורה הרי הוא נעשה ככריה חדשה וכקטן שנולד דמי, וממילא אין בידו שום חטא ועוון וממילא אין מחוייב ביסורים.

והנה אמרו חז"ל (כתובות דף י"א ע"א) קטן מטבילין אותו על דעת ביד דזכות הוא לו, לימא מסייע לי הגיורת שנתגיירה פחותה מג' שנים וכו' ומשני בגר שנתגיירו בניו עמו דניחא להו במאי דעביד אבוהון. והנה כל זה שייך בדבר שיש בו צד זכות וצד חובה אז אמדינן דעתו של הקטן דבוודאי ניחא ליה במה דעביד האב וזכות הוא לו, אבל דבר שהוא ודאי חובה הרי גם האב אין ברשותו לחוב לבניו הקטנים אע"ג דעושה כן גם לעצמו, דבשלו רשאי לחבול ולא בבניו הקטנים. וזהו שאמר להם פרעה יהי כן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם ואת מפככם ראו כי רעה נגד פניכם, התלבש פרעה בלבוש צדיק ורחמן, שאינו מן היושר ואינו כראוי לשלח עמהם הטף יען כי החוב בזה גלוי ומורגש בראיה חושית, לא כן לכו נא הגברים כי אותה אתם מבקשים אתם הגדולים לכו עבדו הגם 'כי רעה היא' עכ"ז אין בידי למנוע אתכם יען 'אתם מבקשים' את הרעה הנראית ורשאים אתם לחבול בעצמכם, אבל בטף אין לכם רשות לחוב להם שלא מדעתם, אתו"ד יעו"ש מה שביאר עוד בזה.

ועפ"י דבריו יתפרש עוד מה שאמר פרעה למשה 'לכו נא הגברים' וגו', והיינו דכשלמא אותם הצדיקים מבקשי ה' שלא חטאו במצרים והחזיקו באמונתם בה' אלקיהם הם ילכו ויצאו ממצרים לעבוד את ה', וזהו כי אותה אתם מבקשים רצ"ל כי הם היו מאז ומתמיד מבקשי ה', אבל הטף רומז לאלו קטני השכל שנפלו מטה מטה בהיותם במצרים ויתערבו בגויים ולמדו מעשיהם, וכל שכן אותם שנפלו כל כך עד שנמשלו כבהמות נדמו, מה להם לצאת הלא רעה נגד פניכם שעלולים ליענש במדבר על מעשיהם.

אכן לא ידע פרעה הרשע כי הקב"ה נושא פנים לעמו ישראל ומקבל אותם כשהם שבים בתשובה שלימה לפניו (רק מדרש תנחומא פר' צו, ח), כי אכן אצל הגויים אומות העולם אין מועיל להם תשובה ולכן לא העלה על דעתו שתועיל תשובה לבני ישראל, ולכן אמר להם ראו כי רעה נגד פניכם.

וכי תימא הרי מצינו תשובה מועלת גם אצל אומות העולם כמו"ש לגבי נינווה ובעוד מקומות, וכבר עמד בקו' זו הרב המבי"ט (בית אלקים, שער התשובה, פרק יד, ד"ה עוד יש). תשובה לדבר כבר איתא בספה"ק שאצל הגויים מהני תשובה רק עם התשובה הוא מתוך סיגופים תעניות ויסורים ממרקים, ולכן

שבראשית עלייתו של הארבה על מצרים בשבת, לא עשה הארבה כלום, כי היה נח בשבת, ורק כאשר ותחשך הארץ, רצ"ל במוצאי שבת משחשיכה אחר זמן צאת השבת כשיטת ר"ת, אז התחיל במלאכתו ויאכל את כל עשב הארץ ואת כל פרי העץ ולא נותר כל ירק בעץ וגו', עכתוד"ק של הרה"ק מדינוב זי"ע. והאריך שם מרן אאדמו"ר זי"ע לבאר מה שנרמז שביתת השבת דייקא במכת ארבה ולא בשאר המכות שהפלה הקב"ה בארץ מצרים, יעו"ש.

ולדברינו יתבאר, שהיה בזה רמז לפרעה שלא השיג כלל מעלתם של בני ישראל, שאצלם מועיל תשובה גם ללא סיגופים ויסורים, וזה בזכות אותה מתנה טובה ושבת שמה, וכמאמרם ז"ל (שבת דף ק"ח ע"ב) כל המשמר שבת כהלכתה אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו על כל עוונותיו, ונודע מ"ש הט"ז (ריש סי' רמ"ב) דלכאו' איכא למידק, אי לא עשה תשובה שבת מאי מהני, ואי עשה תשובה - שבת למה לי, וכתב דבוודאי מיירי בכה"ג שעשה תשובה אלא דמ"מ תשובה לא מהני שיהא מוחלין לו לגמרי כי עדיין זקוק למרק עוונותיו ע"י יסורים או מיתה, ואמנם זכות שמירת שבת מהני דעל ידה נמחל לו לגמרי על כל עוונותיו, יעו"ש.

ולכן כשהקשה פרעה לשלחנו באמרו יהי בן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם ואת מפכם ראו כי רעה נגד פניכם, ועלולים אתם ליענש במדבר על מעשיכם כנ"ל, מיד הביא עליו השי"ת את מכת הארבה אשר נח בשבת, להודיע לפרעה ששבת קדש היא שעומדת להם לישראל שיתקבלו בתשובה שלימה לפניו, ואז אין הם צריכים ליסורים וסיגופים.

וז"ש לו משה בנערינו ובזקננו נלך בצאננו ובבקרנו כי חג ה' לנו לרמוז על שבת קדש, וכן לרמוז לו על קבלת עול תורה, שבאלו שני דברים עסק התורה ושמירת שבת יזכו כל ישראל להתקבל בתשובה שלימה ולהתקרב אל הבוכ"ע, כי הם קשורים זה בזה, וכידוע ששב"ק נקראת יומא דאורייתא (זוה"ק, פרשת יתרו ח"ב דף פ"ט ע"א), וכו"ע מודי דבשבת ניתנה תורה (שבת דף פ"ו ע"ב), ובאלו ב' דברים מתחזקת האמונה בבוכ"ע, ועל ידי זה הרי האדם כנוגד מחדש וכברייה חדשה, ואין בידו שום חטא ועוון והבוכ"ע מכפר עליהם ונסלח לכל עדת בני ישראל, והם שיעמדו להם לישראל גם באחרית הימים כימי צאתם מארץ מצרים להגאל בגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

ומרן אאדמו"ר זי"ע הראה מקור נפתח לענין זה, במה שאמרו חז"ל בירושלמי (ר"ה פ"ח, ה"ח) כיון שקבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימכם, ע"כ, והיינו כי התורה מחדשת את האדם מתחילתו, ובכל פעם שעוסק בתורה הריהו כנברא מחדש כקטן שנולד, ואין בידו שום עון ופגם, ולכן אף מה שבזבח ומנחה אין מתכפר אבל מתכפר הוא בתורה.

ולכן כשטען פרעה למשה לא בן לכו נא הגברים ועבדו את ה' רק אותם הצדיקים שלא חטאו במצרים, אבל הטף והבהמה דהיינו השפלים והירודים שבעם שחטאו במצרים אין טוב שיצאו כי רעה נגד פניכם כי מאחר ואין עליהם הצלם אלוקים בגין מעשיהם הרי שעלולים ליענש, ורק ע"י סיגופים ויסורים יתכפר להם, כי היה פרעה יודע שרק באופן זה מועיל תשובה. טען משה רבינו כנגדו ואמר בנערינו ובזקננו נלך ואין שום חילוק בין אותם הזקנים הצדיקים אשר לא חטאו ובין אותם הנערים המנוערים מן המצוות (סוטה דף מ"ו ע"ב), ואף בצאננו ובבקרנו נלך רצ"ל אף אלו הנמשלים כבהמות, כולם ילכו לעבוד את ה', כי חג ה' לנו שאנו הולכים לקבל התורה במדבר, וכשיקבלו עליהם עול תורה ממילא תתקבל תשובתם ללא שום רעות ויסורים, וכיון שהתורה הק' עושהו לאדם כבריה חדשה וכקטן שנולד נמצא שלא חטא מימיו, ולכן חג ה' לנו וכולם יתקבלו בתשובה שלימה לפניו, ואין לנו לחשוש מאותה רעה שאתה מתריע מפניה.

*

עוד יתבאר עפ"י מה שהביא מרן אאדמו"ר זי"ע בדברי קדשו (שיעור חורש"י בפרשתן שנת תשי"ב-תשי"ג) במה דאיתא בהמשך הפרשה (י, יד) ויעל הארבה בכל גבול מצרים וינח בכל גבול מצרים וגו'. ובבעל הטורים כתב, וינח ב' במסורה, הכא וינח הארבה, ואידך (שמות כ, י) וינח ביום השביעי, מלמד שנח הארבה בשבת, ע"כ. ואף שבוודאי דברי הבעל הטורים המה תורה מסיני ואין צריכים חיזוק, אולם דו"ו הרה"ק רבי דוד מדינוב זי"ע בספרו צמח דוד (פרשתן, ד"ה ויעל הארבה) הביא רמז לדבר וביאר בלשון הפסוק (שמות י, טו) ויכם את עין כל הארץ ותחשך הארץ ויאכל את כל עשב הארץ וגו', רצ"ב למה בתחילת הפסוק לא נאמר מה עשו הארבה אלא ויכם את עין הארץ, וכן מהו ותחשך הארץ, דהאם היה חושך כמו במכת חושך. אלא

יום שב"ק

תפילת שחרית התפלל לפני העמוד - הרב יעקב יהודה מילר ר"מ בישיבה"ק מתיבתא דברי יציב בחיפה. אחר תפילת שחרית אמרו כל הקהל יחדיו בצוותא עקב המצב השורר בארה"ק את יום השבת בספר תהלים.

בעליות התכבדו, כהן - הרה"ח ר' חיים אריה לוינשטיין מפעיה"ק, לוי - הרה"ח ר' אפרים בלומענברג מבארא פארק, שלישי - הרה"ג רבי יוסף צבי ווידער שליט"א ראש הכולל בציריך, רביעי - החתן יעקב יהודה נ"י בן הרה"ח ר' משה יצחק דויד מפעיה"ק, חמישי - החתן ברוך נ"י בן הרה"ג ר' זאב יצחק מילר שליט"א ר"מ בישיבה"ק לצעירים דברי חיים פעיה"ק, שישי - מרן שליט"א [אחר העליה נערך

מי שברך לרגל הולדת הבת להר"ר ישראל טאובר מאלעד (ב"ר אלימלך מפעיה"ק, וח"ר צבי בר"מ שנק מאלעד), שביעי - הרה"ג רבי שמעון ליפשיץ שליט"א רב קהילת חסדי אבות במודיעין עילית, החתן יקותיאל יהודה אייזנברגר נ"י, החתן מורנו יוסף פרידמן נ"י, הרב אייזיק מאיר שליט"א - משב"ק, הבחור הבר מצוה יוסף מאיר נ"י בן הרה"ח ר' אריה לוק מפעיה"ק, אחרון - הרה"ח ר' מנחם מענדל רייכמן מבארא פארק, מפטיר - הרה"ח ר' יצחק אהרן ברבר מפעיה"ק, הגבה - הרב בנימין ברוזנסקי ממאנסי, גלילה - הרב אהרן באנדא מפעיה"ק.

תפילת מוסף התפלל לפני העמוד - הרה"ג ר' שמואל נטע זלמנוביץ שליט"א ר"מ בישיבה"ק לצעירים דברי חיים פעיה"ק ונכד רבוה"ק.

תוכן התורה שאמר כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט עתיקא קדישא העעל"ט

ובכלל דברי קדשו דבנ"י לא היו צריכים אזהרה על עון ע"ז ממש, אלא ששייכו גם מדברים הדומים לע"ז, וכגון דכל המתגאה כאילו עובד ע"ז, וכן אמז"ל על עון לשון הרע דנחשב כאילו עבר על ג' עבירות החמורות וכדו, ועל כך נצטוו שתחילה ישיבו ויתקנו כל אלה, ורק אח"כ יוכלו להקריב את הקרבן הפסח, וזה על דרך שנא' זבח רשעים תועבה, שהרי כלל גדול בתורה כי ראשית צריך להיות בבחי' סור מרע, ורק אח"כ יוכל האדם להתעלות לבחי' ועשה טוב.

לפי זה היה מקום לומר שצדיקי עולם משה ואהרן שהיו נקיים לגמרי מכל שמץ של ע"ז ואף משמץ של פגם ועון כלשהו, המה לא הוצרכו לתקן את עצמם כדי שיהיו ראויים להקריב קרבן הפסח, על זה מספר הכתוב בשבחים וגודל צדקתם וענותנותם דאף משה ואהרן כן עשו, רצה לומר, שאף הם פשפשו במעשיהם וקיימו בעצמם הציווי ד"משכו ידיכם" כי ברוב הענוה והשפלות שראו על עצמם רק חסרונות וכו', החזיקו עצמם כי גם הם צריכים תחילה לשוב להשי"ת ולתקן את מה שחטאו וכו', והבן.

גם יל"פ מ"ש "כן עשו", מלשון תיקון על דרך שנא' ויעש אלקים את הרקיע וכן ועשתה את ציפורנה, והיינו שגם משה ואהרן השתדלו לתקן עצמם וכאמור.

בתוה"ק בפרשתן (שמות יב, כח) וילכו ויעשו בני ישראל כאשר צוה ה' את משה ואהרן כן עשו. וברש"י 'ומהו כן עשו, אף משה ואהרן כן עשו, וכמה קולמוסין נשתברו להבין כוונת רש"י, וכי למה יעלה על הדעת שמשה ואהרן לא יקיימו את מצות ה' (ראה חת"ס, ועוד).

ואפ"ל עפ"י דהנה אמה"כ (יב, כא) ויקרא משה לכל זקני ישראל ויאמר אלהם משכו וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו הפסח, ובמד"ר (פ"ט"ז ס"ב) משכו ידיכם מעבודה זרה וכו', וכע"ז במכילתא עי"ש, ואמנם כתב האור החיים הק' עה"פ (שמות יב, ו) והיה לכם למשמרת, וזל"ק. והנה אין כוונתם ז"ל לומר ח"ו שהיו עובדי עבודה זרה, אלא לצד שהיו ביניהם מבלי ידיעתם יעשו חוקים של עובדי עבודה זרה בפרטי המלבושים והמאכלים ודברים הרגילים, ואשר על כן מלבד שציווה שיעקרו מאותם פרטים שידמו להם, נתחכם עוד א'ל עליון לעקור בחינת הרע מהם ולעשות תיקון עוון זה, ואמר שיקחו הטלה שהיא עבודה זרה של מצרים שבה היה לישראל המכשולות, ויעשו בה מצוה האמורה בענין, ובוזה יהיה להם תיקון לשמירת עוון עבודה זרה, והוא אומרו והיה לכם למשמרת פירוש במקום מצות שמירת עבודה זרה כשינהגו בו משפט כתוב, והבן, עכלה"ק.

משגיח בישיבה"ק, שלישי - הרה"ח ר' בערל אייזנברגר מבארא פארק, הגבה - הגה"צ אב"ד קרית

בעליות בתפילת מנחה התכבדו, כהן - הר"ר מרדכי צבי כץ מפעיה"ק, לוי - הרב משולם פייש לוי

בבי"ד של הגרמי"ל לנדאו זצ"ל, דרוור יקרא - הרה"ח ר' מרדכי וינגורט מפעיה"ק, שבת היום - הרה"ח ר' נתן יחזקאל פרידמן מאלעד. לפני אמירת התורה זימרו ניגון התעוררות.

צאנז טבריה שליט"א, גלילה - הרה"ח ר' שלמה רייכמן מבארא פארק.
בזמירות בשוה"ט התכבדו, ברוך א"ל עליון - הרה"ג רבי אשר ישעי' מוטצען שליט"א דומו"צ

תוכן התורה שאמר כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט בעידן רעוא דרעוין העעל"ט

שנכתבו בפ"י שצוה ה' למשה להתרות עליו על מכה פלונית ופלונית וכו', הרי שכאן במכת ארבה בא הדבר בדרך הסתר, ורק משה רבינו השיג בדעתו וחכמתו הענין שצריך הוא להתרות בפרעה.

בזוה"ק (פרשתו, דף ל"ב ע"ב) רבי יהודה פתח ואמר, אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון (תהלים פט, טז) וגו'. יש להבין שייכות פסוק זה לפרשתו.

- תכלית עשרת המכות להביא את ישראל לתשובה שלימה -

והנראה לבאר, ובהקדם הנודע מאמר רביה"ק מרנא הדברי חיים זי"ע שכבר הזכרנו דבריו הק' כמ"פ באורך, ותוד"ק (כד"ה בפסוק ויאמר ה' אל משה), דהנה הראשונים (ראה רמב"ם, הל' תשובה, פרק ו, הלכה ג; שמונה פרקים להרמב"ם, פרק ח; רמב"ן פר' וארא, ז, ג; עקידת יצחק, שער לו; ועוד) נתקשו להבין ענין הכבדת לב פרעה, שנאמר (שמות ז, ג) ואני אקשה את לב פרעה, ואומר (שם י, א) כי אני הכבדתי וגו', דלכאוף מכיון שהקב"ה הכביד את לבו למען רבות מופתיו בארץ, אם כן איפוא מפני מה נתחייב פרעה להיענש על עלילותיו שפעל נגד ה'.

וביאר בקדשו, דהנה בוודאי לא היו תכלית הבאת עשרת המכות רק משום פרעה הרשע, שהרי ברגע אחד היה ביד הקב"ה לאבדו שיהיה כלא היה, ולהוציא את עמו ישראל לחירות עולם, אכן לא השית השי"ת המכות עליו ועל עמו כי אם למען בניו בחוריו עם בני ישראל, בכדי להוציאם מעומק הקליפות אשר נפלו שמה במצרים, ומאחר ונתקיים בהם (תהלים קו, לה) ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, ונפלו רח"ל לזוהמא הגדולה בטומאת ערות מצרים, על כן כשחפץ השי"ת להוציאם מעומק הקליפות להגביהם ולרוממם ולהוציאם מכל שערי הטומאה, על כן שינה סדרו של עולם, ואף שהשי"ת השתית עולמו באופן שישנו בחירה לאדם שיוכל לבחור בעצמו בטוב או חלילה להיפך, כאן שינה הקב"ה סדר הבריאה ונטל הבחירה מפרעה, וכל זה הוא

בתוה"ק בפרשתו (שמות י, א) ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אותותי אלה בקרב, ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתי במ וידעתם כי אני ה'.

הנה ראוי לבאר מה שאמר השי"ת דייקא במכה זו 'למען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים וגו' וידעתם כי אני ה', והלא כל ענין עשרת המכות היה להודיע למצריים ולישראל שמו של הקב"ה וכוחו וגבורתו מלא עולם, ומפני מה דייקא כאן נאמר ענין זה שיביא עליהם הקב"ה מכת ארבה למען תספר וגו' וידעתם כי אני ה'. כן ראוי לבאר מה שאמר 'את אשר התעללתי וגו' ושוב 'את אותותי אשר שמתי במ'.

ידועים הם דברי המקובל האלוקי הר"ש מאוסטרופליא זי"ע בספרו ליקומי שושנים (ד"ה איתא בזוהר בא) ברמז הכתוב 'בא אל פרעה, דכתיבת - פרעה נרמז מכת ארבה, שכן לא מצינו שנצטווה משה בפירוש להתרות את פרעה על מכת ארבה, אלא נלמד מכח רמז הנסתר בדברי הכתוב. ויאמר ה' אל משה ב"א אל פרעה, דהנה ידוע כי ישנם אותיות השפתיים ואותיות החיך. והנה אותיות השפתיים והחיך מתחלפות זו בזו, וע"כ אות ב"ת מתחלף עם אות פ"א, כמו"כ אות אל"ף מתחלף עם אות עי"ן, ואם נחליף האותיות פ' וע' שבתוכן פרעה ונכניס תחתיו ב' וא' יהא עולה 'ארבה'. וזה שרמז הכתוב ב"א אל פרעה, היינו אותיות ב"ת ואל"ף הביאם אל תיבת פרעה, חלף האותיות פ' וע', ומזה ידע להתרות את פרעה על מכת ארבה, עכד"ק. ובוודאי שכל דבריו המה תורה מן השמים, וממונים בזה רזין עילאין, ובספה"ק האריכו ברמז הענין (ראה ייטב לב, בפרשתו; ועי' אוהב ישראל, פרשתו, ד"ה ויאמר).

ובספה"ק (ראה חתם סופר פרשתו, ד"ה בא אל פרעה הב', ועוד) עמדו לבאר טעם הענין שדייקא מכת ארבה באה הציווי באופן נסתר שלא כשאר המכות,

ויתבאר דרשת חז"ל (שבת דף פ"ח ע"א) במה שנא' במתן תורה (שמות יט, יז) ויתייצבו בתחתית ההר, מלמד שכפה עליהם הקב"ה הר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם, וכבר הקשו התוס' (ד"ה כפה) דלכאוי' למאי הוצרכו לכפיית ההר והלא מלכותו ברצון קיבלו עליהם, ואמרו בני ישראל כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע (שמות כד, ז), ומפני מה הוצרך הקב"ה לאיימם ולכפות עליהם הר כגיגית.

וחז"ל הקדושים במדרש תנחומא (פר' נח) הסבירו הענין, כי כל עצם כפיית ההר היה על חלק התורה שבעל פה, ובעוד שחלק התורה שבכתב קיבלו עליהם בכל לב ונפש, הרי שחלק התורה שבע"פ שיש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות, והיא עזה כמות וקשה כשאל קנאתה וכו' - כלשון המדרש שם - זה לא חפצו לקבל. כי על מנת לקבל עליהם גם חלק התורה שבעל פה צריך שיהיה לו לאדם מסירות נפש ועמל ויגיעה רבה לכך. ולזה אף שהסכימו לקבל באהבה תורה שבכתב תורה למדה, אכן חלק התורה שבע"פ שהיא ארוכה מארץ מדה ורחבה מיני ים, וכוללת בתוכה כל התורה כולה, הן מה שחז"ל הק' חכמי המשנה והגמרא התנאים והאמוראים למדו והנחילו, בחלק הנגלה שבתורה ובחלק הנסתר, כל מדרשי חז"ל ותוספתות ושאר מאמרי חז"ל, והן כל דברי הפוסקים אחריהם עד הדור הזה, שכל דבריהם נכללים ג"כ בכלל תורה שבע"פ.

גם כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ונמצא שחלק זה הוא לאין קצבה וגבול, ולא יוכל האדם לבוא לעולם לידי שלימות אמת בתורה שבע"פ, כי התורה הק' מתפשטת תדיר עוד ועוד, כי החכמה העליונה משפיעה תמיד חכמה ושפע חדש מלעילא, ולזה נתייראו בני ישראל עד מאוד לקבל עליהם עול זה, כי חששו שבר אנוש שהוא בעל גבול לא יוכל לעמוד בכך.

ואמנם ע"ז כפה עליהם הקב"ה הר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה היינו כל חלקי התורה מוטב, ואם לאו שאין אתם חפצים לקבל רק חלק התורה שבכתב שהוא בבחי' דין, הרי שההנהגה עמהם תהיה בבחי' מדת הדין, וסביביו נשערה מאוד (תהלים ג, ג) וידקדק עמהם הקב"ה עפ"י מדת הדין, ומעתה מי יכול לעמוד באלה, הן אראלים לא זכו

לטובת עמו בני ישראל, להביא על המצריים את עשרת המכות בפועל, ובכל מכה ומכה שבאה ויורדה עליהם רומם השי"ת את בני ישראל בדרגה נוספת והוציאם מהטומאה לקרבם אליו למדריגה געלית יותר, עד שזכו ובאו להכרת אלוקית וירא ישראל את ה' הגדולה אשר עשה ה' במצרים וייראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו (שמות יד, לא), אתוד"ק, עי"ש שהאריך בזה לדרכו בתכלית עשרת המכות שהיה על מנת להביא את בני ישראל שיעשו תשובה שלימה לפניו ית"ש.

- העצה לתקן כל מה שקלקלו הוא ע"י דביקות בתורה שבע"פ -

והנה רבות האריכו חז"ל ובספה"ק דעיקר העצה לזכות לתשובה ולכפרה, לתקן כל מה שקלקלו ופגמו שזוהו דייקא על ידי דביקות בתורה הק', וכאמרם ז"ל (ויק"ד כה, א) היכי דמי בעל תשובה אם למד דף אחד ילמד ב' דפין, ועוד אמרו (קידושין דף ל' ע"ב) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, והמשיכו שם ואמרו 'אם פגע כך מנוול זה', והיינו שכבר פגע בו היצר הרע מקודם והטעהו מדרך הישרה, הרי שהעצה להתגבר כנגדו הוא על ידי 'משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח אם ברזל הוא מתפוצץ', כלומר אף שכבר נעשה היצר הרע קשה כאבן או כברזל, עד שבקושי יוכל להתגבר עליו ולהכניעו, הרי שהעצה היעוצה והתרופה לאדם זה הוא דייקא על ידי מה שימשכהו לבית המדרש לעסוק בתורה הק'.

ומבואר בספה"ק דעיקר הכנעת והשפלת הטומאה והיצר הרע הוא דייקא על ידי חלק התורה שבעל פה, דהנה נודע מהאריה"ק (הובא בישמח משה, פר' אמור, ד"ה ובלומדי במקלות) דהתורה שבכתב הוא בחי' דין, וכמו שנא' (ירמיה כג, כט) הלא כה דברי כאש נאום ה', והיא בבחי' אש שלהבת, ורמזו בספה"ק במה שאמרו חז"ל (מכות דף כ"ד ע"א) מפי הגבורה שמענו, דמה שנאמר בתורה שבכתב הוא בחי' מדת הדין והגבורה. וחלק התורה שבעל פה מורה על בחי' רחמים, וכנודע מש"כ הרא"ש בבבא קמא (פ"ב, ס' ב' ד"ה בעי) דדברי חכמים לאקולי אתי, ודברי חכמים הם בבחי' 'החכמה תחיה בעליה' (קהלת ז, יב), שעל ידי העסק בה ממשיכים ומורידים להאי עלמא בחי' מדת הרחמים וחסד א"ל (וראה מגיד תעלומה, פתיחה למס' ברכות).

מ"ט ע"א), ואם כן לאדם החוטא אין כל עצה ותרופה, ועדיף מפי היה אם לא היה נברא בעולם כלל.

אולם אעפ"כ עכשיו שנברא עדיין עצה נתונה לפניו, והיא שיפשפש במעשי"ו, רומז לתורה שבע"פ, וע"ד אמרם ז"ל (כתובות דף ה' ע"א) גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, כי בעוד שתורה שבכתב המה מעשה שמים וארץ, וכמו שנא' (בראשית ב, ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלוקים ארץ ושמים, ודרשו חז"ל (מנחות דף כ"ט ע"א) בה"א בראם, דקאי על חמשה חומשי תורה, אכן כשראה הקב"ה שאין העולם מתקיים עמד ושיתף מדת הרחמים למדת הדין (ב"ר יב, טו), והיינו שצירף לחלק התורה שבכתב את חלק התורה שבע"פ שהוא בבחי' מדת הרחמים, ועל ידה מתמתקים כל הגבורות והדינים. ועל זה אמרו גדולים מעשה צדיקים היינו חלק התורה שבע"פ, אשר בכוחה להמשיך מדת החסד ולבטל כל הדינים המתעוררים על ידי מעשה שמים וארץ הוא חלק התורה שבכתב אשר מפי הגבורה כאמור. ולזה כיוונו חז"ל באמרם 'עכשיו שנברא יפשפש במעשי"ו', היינו שיעסקו גם בחלק התורה שבע"פ שהוא בבחי' מעש"ה צדיקים, ועל ידי כן ימתיקו הדינים וימשיכו בחי' חסד א"ל כל היום.

ומעתה לפי"ז י"ל, דאף שבתורה שבכתב מצוינו כתוב (בראשית לח, ז) ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה' וימיתוהו, והיינו כי לפי תוקף מדת הדין וחלק התורה שבכתב הרי שבעבירות חמורות כאלו אין מועיל תשובה לחוטא, ומי שפגם באלו הרי שאבדה תקוותו ואין לו עוד עצה ותרופה, אלא הוא נכרת מן העולם, אכן חכמי התורה גדולי עולם הצדיקים הם בכח תורה שבע"פ המתיקו הדין בבחי' חכמים יש להם כח לעקור דבר מן התורה (יבמות דף צ' ע"א), ולרוב גדלותם העניק ונתן להם השי"ת כח זה להמתיק הדינים מעל בני ישראל, והם המשיכו ועוררו ענין זה שלאיש הישראלי יועיל תשובה תמיד בכל עת על כל עון ועל כל חטא, וכאשר יעשה תשובה יתבטלו מעליו כל הדינים וימשך עליו חסד ורחמים.

ועל כן עיקר התשובה הוא כאמור דייקא על ידי חלק התורה שבע"פ, כי תחילה צריך האדם להמשיך עליו מדת הרחמים וכח החסד, ולא שיהיה מידת הגבורה ובחי' הלא כה דברי כאש מתוחה עליו, ורק אחר שהמשיך עליו הנהגת החסד והמתיק

בעיניו ובמלאכיו ישים תהלה, ואדון דין אם ידוקדק כשילכו עם האדם בדקדוק הדין הרי שלא יוכלו לעמוד כלל בפני מידת הדין, ובאופן כזה נוח לו לאדם שלא נברא משנברא, וממילא שם תהא קבורתכם. ורק אם יקבלו עליהם את ב' חלקי התורה, תורה שבכתב ותורה שבע"פ, שהתורה שבעל פה הוא מהווה הכלי להמתיק הדינים להגביר מדת הרחמים על מדת הדין, ולבטל תוקף מדת הדין, ורק באופן כזה מוטב וכדאי הוא הדבר בקבלת התורה, ובלא זה 'שם תהא קבורתכם', ולא יהיה לכם קיום בעולם כלל.

- גדולים מעש"ה צדיקים חלק התורה שבע"פ להמשיך מידת החסד -

ויתבאר גם אמרם ז"ל (עירובין דף י"ג ע"ב) ת"ר שתי שנים ומחצה נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים נח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא והללו אומרים נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא, נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו ואמרי לה ימשמש במעשיו. ונודע תמיהת העולם דאיך יתכן לומר 'נוח לו לאדם שלא נברא', והלא התורה מעידה על מעשי הבריאה כולה וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד (בראשית א, לא). ועוד זאת אם נוח לו לאדם שלא נברא מה יועיל מה שיפשפש במעשיו.

ולהנ"ל יתבאר היטב, כי הנה הצדיקים אשר כל ימיהם מיני עת הוולדם המה דבוקים בהשי"ת, ונשמותיהם חצובות מעולם האצילות, ומבטן ומלידה קדושים וטהורים הם ודבקים באלקות בכל מעשיהם, הרי שהם גם עפ"י מדת הדין יכולים להשלים עצמם, במעשיהם הטובים ואין כ"כ חשש שמא יפלו ח"ו ממדרגתם. ברם מאחר וראיתי בני עליה והמה מועטים ורובא דרובא מבני אדם אינם עומדים במדרגה זו, ונכשלים רח"ל מי ברכ ומי במעט, והלא אין שכחה לפני כסא כבודו והכל נתון לזכרון לפניו ית"ש. וכיון שהיצר הרע מתגבר על האדם ומבלבל דעתו ושכלו, כשתחילה מפתחו לעבור עבירה בשוגג ומתוך כך מביאהו גם לידי מזיד, פותח בעבירות קלות ומגיע גם לעבירות חמורות יותר, עד שלבסוף נופל האדם כליל לרשת היצר הרע, ועל כן אכן נמנו וגמרו דנוח לו לאדם שלא נברא, כי הלא לפי מדת הדין אין מועיל תשובה כלל וכלל כמבואר בספה"ק שזהו בבחי' המורד במלכות שדינו מיתה רח"ל (סנהדרין דף

הדינים, או אז ממילא יועיל לו תשובה, ויוכל לתקן כל מעלליו, ונסלח לכל עדת בני ישראל.

- מכת ארבה נמסרה למשה בבחי' תורה שבע"פ להמתיק עי"כ הדינים מעל בני -

ומעתה מה מאוד יובן הענין מה שלא נכתב בתורה שציוה השי"ת למשה על מכת ארבה בגלוי, והוכרח משה לדעתו בדעתו ובחכמתו על ידי חילוף אותיות, כי הנה כאמור כל עיקר עשרת המכות היו על מנת להגביה ולרומם את בני ישראל, שאף שנפלו מטה מטה אל תוך זוהמת מצרים, אעפ"כ הוציאו השי"ת ממצרים מעומק הקליפות גוי מקרב גוי, והעלה ורומם אותנו אליו ית"ש באופן שעלה בדינו לעשות התשובה בשלימות. ואכן על מנת להמשיך כח זה של מדת הרחמים והחסד, בהכרח היה לעורר בחי' התורה שבע"פ, ולזה רימו לו הקב"ה למשה שיבוא מכה זו מכת ארבה, אולם לא אמרה אליו בפירוש, כי לא רצה לאומרה בתורת תורה שבכתב, ורק משה בחכמתו ובכח תורתו הוא שהשיג חלק זה שיש להחליף מפרע"ה לארב"ה, והיה זה בבחי' תורה שבעל פה, ועל ידי כן ימתיק מעליהם הדינים שיועיל להם תשובה על כל מעשיהם שהרי כאמור לעיל, מהדברי חיים שעיקר הבאת המכות הוא למטרת בני ישראל להוציאם בכל הדורות ממיצר היצר.

והו שאמר הכתוב ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה, היינו שיכנים אותיות ב"א אל פרע"ה, וכאמור הוראה זו על מכת ארבה באה אליו למשה בבחי' תורה שבעל פה, ולא ביאר ופירש לו הקב"ה שיחתו אודות המכה אשר הוא מביא ומשית על מצריים, והיינו טעמא למען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים, ובוזה גופא השפיל השי"ת טומאת מצרים וביטל מעל בני ישראל כל הדינים והקטרוגים שלא יהיה מתוחה עליהם עוד מדת הדין, אלא אדרבה יתעורר עליהם מדת הרחמים.

והמשיך ואמר ואת אותותי אשר שמתי בם, יתבאר עפ"י מה שכתב רביה"ק מראפשיץ זי"ע בספרו הק' זרע קודש בפסוק זה, לרמוז עפ"י הכתוב (דברים ו, ז) ושננתם לבניך ודברת ב"ם, דב"ם רומז לתורה שבכתב ותורה שבע"פ, דהבי"ת הוא בראשית תחילת התורה שבכתב, והמ"ם הוא מאימתי תחילת התורה שבע"פ, יעו"ש, ולדרכנו יבואר, דרמזו כאן הכתוב 'אשר שמתי ב"ם', שבהכרח הוא לחבר ולאחד חלק התורה שבכתב עם

חלק התורה שבע"פ ביחודא עילאה ויחודא שלים, כי זהו עיקר לימוד התורה ועל ידי כן נמתקים הגבורות בשרשם ונהפכים להיות כולם רחמים וחסדים, ועל ידי זה וידעתם כי אני הוי"ה שורש מדת הרחמים, ויתמתק בחי' 'בראשית ברא אלוקי"ם' להשפיע רחמים וחסדים בעולם.

- מצות שופר שעיקר מורה על בחי' דין משפטה ודינה נסמר בתורה שבע"פ להמתיק הדינים -

ובלכתנו בדרך זו יבואר לנו ענין הנראה חתום בתורתנו הק', דהנה כבר עמדו המפול' לפרש הענין מה שלא נזכר בתורה כלל כל פרטי דינים בתקיעת שופר, כי אם בואת נצטוונו (כמדובר כ"א) יום תרועה יהיה לכם, ולא נתפרש לנו כלל מהי ענין התרועה היאך לעשותו, וכמה יש לתקוע, ואיזה קולות להשמיע על ידו וכו', כי אם הכל נעלם ומכוסה. ועד שבאו חז"ל הק' ודרשו ממקראי קודש דבעי תקיעה לפניך ותקיעה לאחריה וכל שאר ענייניה, גם ענין התרועה היאך תיעשה דרשוהו חז"ל וילפי מאם סיסרא (ראש השנה דף ל"ג ע"ב), ואף נסתפקו אי גנוחי גניח או ילולי יליל, עד שאתקון רבי אבהו בקיסרי לתקוע שניהם. ולכאור' הלא דבר הוא, כי הלא מצוה נשגבה זו של תקיעת שופר שבכך תלוי קיום כל העולמות, אשר כל ברואי מעלה וכל העולמות העליונים ממתנינים לקול הערת השופר שעל ידה מתמתקים כל הדינים וממליכים אותו ית"ש, ובה יורד הקב"ה מכסא דין ויושב על כסא רחמים ומהפכים מדת הדין לזכות, וכל ההמשכות הטובות והמתקות נמשכים על ידי סוד תקיעת השופר, ומעתה מפני מה לא נתפרש ענין מצוותה בתורה בפירוש ולא נמסרה לנו אלא על ידי מדרש חכמים.

ולהג"ל יבואר, כי אדרבה היא הנותנת מאחר ועיקר ההמתקה היא דייקא על ידי תורה שבעל פה, על כן לא פירשה תורה ענין קול השופר, על מנת שיבואו חכמי התורה והם ילמדו הענין בגזירה שוה, ויגזרו בכוח תורתם שלא די בתקיעה של גנוחי גניח או ילולי יליל, אלא בהכרח הוא שיצטרכו שניהם גנוחי גניח וילולי יליל, ואין די בתקיעת דמעומד שמוינסדים על סדר הברכות כאמרם ז"ל (ר"ה דף ט"ז ע"א), אלא הוסיפו חכמים לתקן שיתקעו גם תקיעות דמיושב, וכמבואר בגמ' (ר"ה דף ל"ב ע"ב; וראה ירושלמי ר"ה פ"ד ה"ח) דזהו מפני גזירת המלכות, שלא ביטלוהו מחשש שמא יחזור אותו הגזירה שוב

יעו"ש, ונמצא שכל סדר קיום מצות תקיעת שופר ומה שאנו שבים ותוקעים הן בתקיעות דמיושב והן תקיעות דמעומד הוא מדברי חכמים ותקנתם.

וכיון שהשופר הוא מורה על בחי' דין, וכנודע קושיית היערות דבש (ח"א דרוש ו') דמשמעות הפוסקים ודברי חז"ל דענין שופר להפוך מדת הדין למדת הרחמים, והלא אמרו (סוטה דף מ"ז ע"א) אפיק שופרא ושמתיה וכו' וכהנה טובא דמורה כי שופר מעורר דין, והיאך ימתיקו הדין על ידי קול הערת שופר, ומפני מה דייקא בשעה זו שעומדים למשפט לפני ארון כל, וכל אחד מתיירא לנפשו בעמדו בפני המשפט למלך המלך ה' נוטלים השופר המעורר בחי' דין לידים ותוקעים בו, אתמהה, עיי"ש מה שתי' בזה לדרכו בקדש.

ואמנם להאמור יובן היטב, כי בדייקא התקינו בן חז"ל, כי כשראו חכמי התורה שעפ"י חלק התורה שבכתב שהוא בחי' דין לא יהיה לאדם עמידה במשפט לפני המלך ה', על כן בכח חכמתם בכח התורה שבע"פ התקינו היאך יהיה ענין מצות תקיעת שופר, ובזה גופא נתנו בידינו הכח להפוך מדת הדין למדת הרחמים, שעל ידי שיקיימו בני ישראל מצות זקנים, הרי אף שבעצם מצות תקיעת שופר הוא מן התורה, אכן כל אופן קיומו זמנו סדרו ואופן התקיעות הוא כולו מדברי חכמים כנ"ל, וכיון שהחכמה תחיה בעליה ודברי חכמים לאקולי אתי, על ידי כן ימתיקו הדינים ויהפכו מדת הדין למדת הרחמים, וזהו עיקר סוד השופר.

גם יתבאר עפ"י מה שאמרו חז"ל (ראש השנה דף ט"ז ע"א) 'אמר רבי יצחק למה תוקעין בראש השנה, למה תוקעין רחמנא אמר תקעו, אלא למה מריעין מריעין רחמנא אמר זכרון תרועה, אלא למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבב השטן, ובתוס' שם (ד"ה כדי) הביאו מהירושלמי 'כד שמע קל שיפורה זימנא חדא בהיל ולא בהיל, וכד שמע תניין אמר ודאי זהו שיפורה דיתקע בשופר גדול ומטא זימניה למתבלע ומתערבב ולית ליה פנאי למעבד קמגוריא, עכ"ל, ויש להבין למה רק כשחוזרין ותוקעין מתערבב השטן לחשוב שהשתא מטא זימניה.

ולהנ"ל יבואר, כי השטן בידעו שהשופר הוא בחי' דין הרי שאינו נרתע ואינו מתפחד כל כך, ולזה בתקיעות שמשמיעים בפעם הראשונה לא בהיל

עדיין, כי הלא מלך יושב על כסא דין, ועל פי מדת הדין מי יוכל לעמוד בדין, והוא שמח על שיעלה זממו בידו, אכן כשרואה שבני ישראל חוזרין ותוקעין, וזאת משום שרוצים לקיים מילי דחכמים וגזירת חכמים ומוסיפים מחלק התורה שבע"פ על התורה שבכתב, מעתה הריהו בהיל עד מאוד ולית ליה פנאי למעבד קמגוריא, כיון שנתהפך להם מדת הדין למדת הרחמים.

וביותר י"ל, כי הלא כל חלק התורה שבעל פה מרומז בתורה שבכתב, וכהא דאמרו חז"ל (מנחות דף כ"ט ע"ב) שהיה רבי עקיבא דורש על כל קוץ וקוץ ועל כל תג ותג, וכל מאמרי חז"ל וכל חידוש אמת בתורה הק' מרומז בחלק התורה שבכתב, וזהו בסוד אמרם ז"ל (ויק"ר יג, ג) ברמז הפסוק (ישעי' נא, ד) ותורה מאתי תצא - תורה חדשה מאתי תצא, דבוודאי שזאת התורה לא תהא מוחלפת ח"ו, אלא שלעתיד לבוא יתגלה לעין כל חלק הנסתר בתורה ואז יראו הכל בחוש את חלק פנימיות התורה והתורה שבע"פ היאך הוא מרומז בתורה שבכתב.

והנה מבואר בספה"ק דמילואי שם אלקיים (ל"פ מאל"ף, מ"ד מלמ"ד, ו' של ה"י, ו"ד מיו"ד, ומ' של מ"ם) עולה בגימטריא 'חסד א"ל כל היום', והיינו כי בתוך שם אלוקים המורה על מדת הדין מרומז מדת הרחמים.

ועפ"י ז"ל שעל ידי חלק התורה שבע"פ נמתקים הדינים בשרשם ובעיקרם, כי כאמור כל חלק התורה שבע"פ מרומז גם הוא בתורה שבכתב אלא שבעת הזאת הוא מוסתר מעינינו, ואמנם בתוך בראשית ברא אלוקיים בבחי' מדת הגבורה והדין טמון חלק התורה שבע"פ שכולו רחמים וחסדים, ועל ידי כן מתעורר עלינו בחי' מדת הרחמים והחסד.

עפ"י ז"ל יובן מה שפתח רבי יהודה ודרש כאן הפסוק 'אשרי העם יודעי תרועה', דכיון שאמרה תורה בא אל פרעה, וכאן באה אוהרת מכת ארבה אל משה בבחי' תורה שבע"פ, שהיה משה צריך לדרוש רמז זה בחילוף אותיות ב"א אל פרע"ה, וכך ידע להתרות בפרעה על מכת ארבה, הורה כאן רבי יהודה דזהו נמי סוד 'אשרי העם יודעי תרועה', שגם מצות התרועה לא נאמרה בפירוש בתורה, מהו התרועה והאיך צריכים לתקוע ולהריע, אלא כולו נדרש ונתפרש על ידי חכמי התורה, ועל ידי שמקיימים ישראל מצות זקנים על ידי כן ממילא מתמתקים מעליהם כל הדינים, בכח בחי' תורה

אליהם 'ראו כי רעה נגד פניכם' מה רצה לומר בזה.
- כל אשר בכחך עשה -

והנראה בזה, ויבוא דברינו בקצירת האומ"ר, דהנה אמרו חז"ל (אבות ב, כא) לא עליך המלאכה לגמור ואי אתה בן חורין להבטל ממנה, ובדברים אלו קבעו לנו יסוד מוסד וחשוב בעבודת השי"ת אשר כבר דברנו בזה כמה וכמה פעמים ועדיין יש לשנן ולחזור על הדברים הללו שוב ושוב, כי יש בהם עצה ותרופה לאדם היאך יוכל לעמוד כנגד יצרו הרע.

הנה בוודאי כל אחד ואחד חפץ להיות לתלמיד חכם ירא ושלם ועבד נאמן להבורא ית"ש, ועל מנת לבוא לזה בהכרח הוא לעסוק בדברי תורה ולהגות בתורה הק' תמיד בכל עת. ואמנם במציאות בריאת האדם ברא השי"ת כל נשמה ונשמה באופן אחר, ולכל אחד נתן חלק בתורתו באופן וצורה שונה, כי אין כל אנפין שווין, ובטבע בריאת האדם ישנם כמה וכמה מבעיים, כאלו אשר נוצרו ונולדו בכשרונות מבורכים, ראשם ישר כברזל וניחנו בהבנה וקליטה מהירה וכו', כשכל תלמודם עולה להם בקל, ובניקל יבואו להבין ולהשכיל בדברי תורה ואף לזכירת וידיעת כל תלמודם, ואין צריכים ליגיעה רבה על כך. ומאידך ישנם כאלו אשר בטבעם כל דבר שעוסקים בה עולה להם בקושי, והרבה עמל ויגיעה צריכים עד שמצליחים להבין הדבר על בוריו, ושוב צריכים הם לעמול ולהתייגע בלימוד הסוגיא שוב ושוב, כשהם משננים הדברים כעשרים פעמים ויותר עד שמעט מן המעט נחרט בזכרונם, וכעבור תקופת מה גם מה שזכרו כמעט ונשכח מלבם, ומחוייבים הם לשנן ולחזור שוב, וכן על זו הדרך.

והנה ענין זה נמצא הרבה רח"ל אצל אנשים שבמצב כזה מגיע אליהם יצרם הרע ומפתה ומדבר על ליבם לייאשם לכל יעסקו עוד בתורה, מאחר ורואים היאך כל דבר עולה בידם בקושי, וכשמתיישב לעסוק בתורה מיד מתמלא ראשו בכל מיני מחשבות ובאים עליו גלי טרדין וחבילין דמעיקין, ומהרהר בלבו הלא כלפי שמאי גליא שרצונו ומאוויי טוב הוא אלא שאין החשבון עולה יפה ואין אני מצליח, ומתוך כך מרפה ידו רח"ל מעסק התורה ועבודת השי"ת.

ועל כן על האדם לדעת כי כל זה הוא מדברי היצר הרע, אשר הוא מפתהו להשים לעצמו גבול וקצבה

שבעל פה שהיא הממתקת הכל, ועל ידי כן הוי"ה באור פניך יהלכון, שמאיר עליהם בחי' שם הוי"ה ב"ה המורה על רחמים וחסדים.

וכן נמי 'באור פניך יהלכון' מורה ג"כ על ענין האמור, והיינו ע"ד מה שרגילים אנו להזכיר תמיד מאמר הרה"ק הקדושת לוי זי"ע אשר הביאו רביה"ק מסיגעט זי"ע (ייטב לב, פר' נח) ד'אור' לפי המבואר בחז"ל (פסחים דף ב' ע"א) יש לו ב' משמעויות אור נגהי ואור ליליא, היינו אור וחושך, נמצא דענין האור הוא ענין של ב' דברים הפכיים, עכד"ק יעו"ש. והנה בחי' יום מורה על בחי' רחמים וחסדים חסד א"ל כל היום וכנאמר (תהלים מב, ט) יומם יצוה ה' חסדו, ולילה הוא בחי' דין, כנאמר (תהלים קד, כ) בו תרמוש כל חיתו יער, הרומז על הקליפות והמזיקין. וזה שרמז הכתוב הוי"ה באו"ר רצ"ל על ידי שמחברים בני ישראל חלק התורה שבכתב עם חלק התורה שבע"פ, הרי שעל ידי כן ממילא מתמתקים כל הדינים, ובאור פניך יהלכון.

וכיון שלמדנו טעם הדבר מה שלא הורה הקב"ה למשה בפירוש על מכת ארבה, שזהו בכדי שידרוש זאת משה ויגלה כח התורה שבע"פ, על כן סיים ואמר וידעתם כי אני הוי"ה ללמד שלעולם יוכלו בני ישראל בכח חלק התורה שבעל פה לבטל מעליהם מדת הדין, ולעורר ולהגביר מדת הרחמים והחסד בעולם.

עוד לאלו"ה מילין בגו, ובהקדם לפרש ברמז הפסוק להלן בפרשתן (שמות י, ח-י) ויושב את משה ואת אהרן אל פרעה ויאמר אליהם לכו עבדו את ה' אלוקיכם מי ומי ההולכים, ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותינו נלך כי חג ה' לנו, ויאמר אליהם יהי כן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם ואת טפכם ראו כי רעה נגד פניכם, לא כן לכו נא הגברים ועבדו את ה' כי אותה אתם מבקשים וגו'.

ותמוה מאוד דהרי כבר נוכח פרעה לדעת כי כלתה אליו הרעה ובאין לו שום מוצא בעל כרחו הסכים לשלחם, א"כ מה זה היה לו שתוך כדי דיבור חזר בו שילכו רק הגברים, האמנם שהכביד השי"ת את לבו מ"מ בוודאי כי פרעה בדמיונו היה לו איזה טעם וסברא לתלות בכך את מיאונו לשלחם, מעתה ראוי להבין מה ראה עתה להאחו בקש בתואנה זו שילכו רק הגברים, הלא דבר הוא. גם יש לבאר אומרו

שצריך הוא להספיק ולידע כך וכך, ואם אין הדבר עולה בידו, שוב מייאשו לומר כי אין תלמודו שוה מאומה, וממילא מקררו מעבודתו ומלימוד התורה.

עלינו לדעת ולשנן הדבר המוסכם מפי ספרים וסופרים, והרבה מאמרי חז"ל נאמרו בזה, כי אין הקב"ה חפץ שישוג האדם איזה דבר, כי אם עצם היגיעה והעמל זהו רצונו ית"ש, וממילא אין כל נפק"מ אצלו אם יזכה האדם להעפיל ולעלות להגיע ולהשיג מדריגות גבוהות בתוה"ק, או שלא השיג מאומה כלל וכלל.

ומה נורא הוא לשון התנא דבי אליהו (סוף פרק ב') שכתב שם וז"ל, מכאן אמרו אפילו אם אין בידו של אדם לא מקרא ולא משנה אלא הוא יושב וקורא כל היום הפסוק (בראשית לו, כב) ואחות לזמן תמנע אפי' הכי שכר תורה בידו, עכ"ל. והבה ונפשט ונבאר הדברים על פי פשוטם, המדובר כאן באדם אשר מעולם נתגדל בין בורים וריקים לא לימדוהו מאומה ואינו יודע מאומה. והנה על אף הכל חפץ הוא שיהיה לו חלק בתורה הק', ועל כן יושב הוא כל היום כולו ומשנן ואומר התיבות 'ואחות לזמן תמנע', שאינו אפילו פסוק שלם בתורה, והגם שאינו יודע להעמיק בזה לגלות הסודות הטמונות בפסוק זה, אלא אומרם בלא דעת ובלא שכל, הרי ששכר תורה בידו!

ואמנם א"ל דעות ה' (שמואל א ב, ג) והוא יודע ומכיר מי שיכול ומסוגל ללמוד יותר, דהוא בוודאי לא יוכל לפטור עצמו באמירת פסוק זה, וכנודע מאמר הגר"א זי"ע ומיתאמרי בשם עוד גדולי עולם שהאדם שיכול יותר להתייגע בתורה ומרפה ידיו, הרי שעון ביטול תורה בידו, כי כל אחד ואחד מחוייב לנצל הכלים והכוחות שהטביע בו השי"ת לעשות ככל אשר ידו מגעת, ואמנם יותר ממה שיש בידו ובכוחו זה בודאי אינו צריך לעשות. ואם רואה האדם שהוא מבקש לעשות יותר ממה שמכיר בטבעו ידע כי כל זה הוא מעצת היצר הרע.

ואפשר דמה שאמרו חז"ל שכר תורה בידו, זהו ברכה והבטחה לאדם, שכאשר באמת יעשה כל אשר לאל ידו בעסק התורה, הרי שסופו שיעזרהו השי"ת שיוכל להתרומם עוד מעלה מעלה, והתורה הק' תסייע בידו, שיוכל לרכוש לעצמו עוד ועוד ידיעות בתורה, ולקיים מצות לימוד התורה וידיעת התורה ושאר מצוות השי"ת כראוי. ואף שכעת אינו

יכול לומר כי אם חצי פסוק, הרי מאחר ועושה זאת בכל כוחותיו ויכולותיו, וחפץ ומתאוה הוא לעסוק בתורה ולקיים מצוותיו ית"ש סופו שיעזרהו הקב"ה ויזכה לבוא לידיעת פסוק שלם בתורה, ומזה יבוא להשגות יותר עד לספר שלם, ובהמשך ישיג כל חלק התורה שבכתב, ותורה שבע"פ.

וכבר אמרו חז"ל (פסיקתא רבתי, פרק טז) במאי דכתיב (איוב לו, כג) שד"י לא מצאנוך שגיא כח, לא מצינו כח גבורתו של הקב"ה אין הקדוש ברוך הוא בא במרחות על ישראל, יעו"ש, כי אין הקב"ה דורש כי אם לפי כח האדם והמצב אשר הוא עומד בו. ועל זה אמרו חז"ל (עפ"י קהלת ט, י) כל אשר בכחך עשה, וכשיעשה כל אחד מה שיכול ולא יגע ולא ייעף, ולא ישית לבו ועיניו כלל למה שהיצר הרע בא לפתותו, הן בתואנות שאין עבודתו כדאית כי הלא אינו יכול ואינו קונה לעצמו מאומה, והן בתואנות של קנאה פסולה, כשרואה שזולתו נבחן ומספיק עוד ועוד, ואילו הוא אין הדבר עולה בידו, ומתוך כך מבקש היצר הרע להביאו לידי עצבות וייאוש, ואמנם כשיתגבר על מחשבות אלו ויתגבר על יצרו הרע ויעשה הוא כל מה שביכולתו הרי שאז תהיה עבודתו מרוצה קמי שמיא, ויזכה לסייעתא דשמיא לעלות ולהתעלות יותר ויותר בעבודתו.

אל לו לאדם ליפול ליאוש בראותו כי לא יוכל לטפס ולעלות בגרם המעלות, אלא עליו לאזור כגבור חלציו ולומר עלי להשתדל ככל יכולתי, להיות כפי שאני מסוגל להיות, ויותר מכך לא יתבעו ממנו, וה' יגמור כעדרו לטובה.

- גודל החיוב להודות ולהלל להשי"ת על כל מצוה ומצוה שמקיים ועל שיש לו חלק בתוה"ק - פתח הטומאה הוא העצבות כנודע מספה"ק, שבתחילה באים כוחות הטומאה להביא את האדם לידי עצבות, ולהסיר הימנו את השמחה הרוחנית - שמחת התורה, וכיון שאינו מוצא סיפוק והנאה מדברי תורה, הרי שעפ"י דרך הטבע באים אליו כל מיני מחשבות זרות והרהורים רעים עד שנופל ויורד ממה מטה רח"ל.

על האדם להכיר ולידע כמה יש לו להודות ולהלל על שהוא מבני האומה הישראלית ולא שמנו כאחד מגויי הארצות, ועל שבכל רגע ורגע יש בידו לקיים מצוותיו ית"ש, אם במעט או פחות, הן כשהוא

מבין ומשכיל בדברי תורה, והן כשאינו מצליח לקלוט ולהבין בה, ואין כל נפק"מ בזה כלל וכלל, ובפרט אם יכול ללמוד ולשנן יותר ממחצית הפסוק 'ואחות לוטן תמונע', אלא שיש בידו ללמוד גם בראשית ברא אלוקים, משנה או גמ' ורש"י ושאר לימודים, הרי שבכל רגע ובכל אות מהתורה הריהו מקיים מצוה לפניו ית"ש, ומכל תיבה נברא מלאך קדוש כנודע (ראה שנות אליהו פאה א, א; ביאור הגר"א משלי יט, ד), ועל כן מוטל על כל אחד ואחד לעשות לפי כוחותיו ולפי האפשרויות שניתנו בידו, ולידע בבטחה כי 'ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת', ואף הוא בכלל המקבלים, כי גם נשמתו עמדה למרגלות הר סיני, ויש לו חלק בתורת ה', וכיון שיתייגע ויעשה כפי מיסת כוחו ויכולתו, הרי שיגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך (תהלים קכח, ב), אשריך בעולם הזה וטוב לך בעולם הבא (אבות ד, א).

התכלית הנרצה לפני המקום ב"ה הוא שיהיה לו לאדם לב מהור, כי רחמנא ליבא בעי (סנהדרין דף ק"ו ע"ב), שישתוקק ויחפוץ לעבדו ית"ש, ולעשות כל אחד כפי הכוחות שהוא ניחן בו, ולא כפי מה שאחרים סביבו עושים ומקיימים. ובוודאי שלאחר מאה ועשרים כשיעלה האדם לשמים אם חננו אותו בכשרונות טובים ואף עסק ולמד ונבחן על אלף דפי גפ"ת, ומאידך גם בילה זמנו בהבלי הזמן [ואין דברינו בביטול בעניינים גרועים חלילה], ויחד עמו באותה העת יעלה ויבוא אדם אחר מישראל שלא ידע מאומה כי אם שינן משניות תמיד בכל עת, ובכל עת מצוא היה יושב ומשנן זאת, בשכבו ובקומו ולא ביטל מזמנו, הרי שבוודאי השני חשוב שם למעלה עשרות מונים יותר מן הראשון. וכאשר זה עתה סיפרנו בארוכה עובדא נוראה משני ת"ח שהיו בזמן רביה"ק מרנא הדברי חיים זי"ע (ראה רעד"ר פר' וישב ש.ו.).

ועתה ישראל מה ה' אלוךך שואל מעמך (דברים י, יב), והקב"ה שנמע בו נשמה קדושה מבקש מאיתו שיעבוד את הקב"ה כפי מצבו הוא, ולא כפי מה שדורש ומבקש מאחרים, וכשיודע האדם ומכיר בענין זה, הריהו חש שמחה של קדושה בעצמו ומרוצה על מה שזוכה לעבדו ית"ש והוא ירא ושלם, וזוכה לבחי' הכתוב (תהלים ק, ב) עבדו את ה' בשמחה, ומתוך שמחה של מצוה זו זוכה ומסייעין אותו מן השמים, כי הבא לטהר מסייעין אותו (שבת

דף ק"ד ע"א), ומעלין אותו מדרגא לדרגא, עד שזוכה לזכור יותר תלמודו ולהבין ולהשכיל יותר בדברי תורה. והדברים ידועים וכאשר שמענו כן ראינו משך הדורות ברכים אשר בתחילת דרכם לא ידעו ולא הבינו מאומה, וכל עסקם בתורה ובמצוות היה בהשגות קטנות, אכן לבסוף נתגדלו ועלו מעלה מעלה לתלמידי חכמים לומדי תורה מופלגים. ומאידך רבים אשר חננו אותם מן השמים בכשרונות מבורכים וכיון שביטלו והעבירו הזמן בהבלי העולם, הרי שלבסוף נתגדלו לעמי ארצות בורים וריקים ושכחו כל תלמודם אשר למדו בתחילה.

- כשמשתדל האדם בכל כוחו סופו זוכה לעזר ממעל להתעלות יותר ויותר -

ויפורש בזה מקראי קודש במעמד מתן תורה (שמות יט, ד-ו) אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי, ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל. דהנה קליפת מצרים וטומאתה היתה הגאות כנודע (ראה מאור ושמש, פרשתו, ד"ה בא אל פרעה), והמה ביקשו להחטיא את העם שכל אחד יתגאה ויתגדרר במה שיכול הוא להגיע ולהעפיל לעלות שמה, היפך הקדושה שיודעים ומכירים כי האדם מצד עצמו אינו יכול לעשות מאומה ורק ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי, וכל מה שיש לו הוא רק בסיוע דלעילא, הרי שמדת הקליפה הוא לדמות כי אני ואפסי.

ואכן ועתה אין ועתה אלא תשובה (ב"ר כא, ו), אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים, כי בני ישראל שונים הם משאר אומות העולם, ומבאר כי לי רצ"ל מי הוא זה הזוכה להיות 'לי' להשי"ת עמו במחיצתו, רק מי שהוא כל הארץ, היינו שהוא עושה כל אשר ביכולתו, וכשם שדרשו חז"ל (ב"ר ה, ח) למה נקרא שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה, וכיון שעושה האדם ומשתדל בכל יכולתו סופו שיוכה והקב"ה יסייע בעדו להבין ולהשכיל ולהתעלות בתורה ובמצוות יותר ויותר.

וביותר י"ל עפ"י המבואר בספה"ק (ראה ערוגות הבושם, פר' היי) לבאר פשר מאמר חז"ל הנ"ל שנקרא שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה, דלכאו' וכי

כוחו ויכולתו.

ולזה סיים הכתוב ואמר אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל, וברש"י לא פחות ולא יותר, וכבר עמד בזה רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בבני יששכר (מאמרי חודש סיון, מאמר ב, אות א) דכי יעלה על הדעת שיהא משה רבינו ע"ה כובש נבואתו או מתנבא מה שלא שמע, יעו"ש מה שפי' בזה לדרכו. ולדברינו יובן שפיר, כי בא להורות לכל אחד ואחד מישראל שאין שום נפק"מ אם זוכה לדעת פחות או יותר, כי כל הנפק"מ תופס מקום רק אצל כבוד המדומה בעולם הזה, וזהו רק לזמן עד שישתכח מעמו ולא ישאר כל זכר מתלמודו, אכן אצל השי"ת אין כל נפק"מ לא פחות ולא יותר, אם למד יותר דפים או פחות, כי העיקר לפניו הוא שעות העמל והיגיעה שהיה דבוק בהם בהשי"ת, וכמה שקידש וטיהר עצמו מתוך ראה טהורה וקבלת עול מלכות שמים שלימה.

- כל אחד שהוא מזרע אברהם יצחק ויעקב יש לו חלק בעבודת השי"ת ובלימוד התורה -

עפי"ז יבואר הדו"ד שהיה בין פרעה למשה, כי הנה ענין זה שעל האדם מוטל לעשות רק מה שביכולתו, ולא לשאוף לעשות מה שביד רעהו, אין הטומאה יכולה לסבול ולהחריש על כך, ולזה ויושב את משה ואת אהרן אל פרעה ויאמר אליהם לכו עבדו את ה' אלוקיכם מי ומי ההולכים, כי חפץ היה לשמוע שרק אלו שהם תמימים במעשיהם רק אלו ילכו לעבוד את ה' אלוקיהם, לא כן מי ששלא זכה להתעלות במדריגות רמות וכו'. ואמנם ויאמר משה בנערינו הן מי שהוא בבחי' נער צעיר שכמעט ועדיין אינו יודע מאומה, והן בזקנינו זה זקן שקנה חכמה והוא עומד במדריגה גבוהה נלך, ואף בבנינו ובבנותינו, אף שנשי לאו בני תורה נינהו, מכל מקום יבואו אף המה מאחר וכל אחד ואחד צריך לעבוד את השי"ת כפי מצבו הוא, ואפי' בצאננו ובבקרינו אלו אשר נמשלו כבהמות נדמו, ונפלו לדיוטא התחתונה, מ"מ לא אפשר תקוותם ויכולים הם להתרומם ולהתעלות, וכאשר לא ישקוטו ולא יניחו לעצמם ויעבדו את השי"ת כפי מיסת כוחם בתשובה שלימה, יזכו להתקרב אליו ית"ש.

וכנגד זה טען פרעה בטומאתו לאמר ויאמר אליהם יהי כן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם ואת מפכם ראו כי רעה נגד פניכם, לא כן לכו נא הגברים ועבדו את ה' כי אותה אתם מבקשים,

שאר הבריאה לא חפצו לעשות רצון קונם, והלא שנינו (חולין דף ס' ע"א) שכל הבריות לצביונם נבראו, דהיינו שכולם יחד חפצו לעשות רצון השי"ת על שנבראו באופן הזה, ומדוע דרשו כן דייקא על הארץ שרצתה לעשות רצון קונה. ופירשו בזה, כי בוודאי כששאל השי"ת את השמים אם חפצה היא להיות מהמשמשים העליונים כולה רוחניות גבוה מעל גבוה, בוודאי אין כל פלא שהסכימה וששה לעשות רצון קונה. לא כן הארץ אשר הוא גשם ודומם ואין בו מאומה, שפיר נקראה על שם שרצתה לעשות רצון קונה, כי אף כששאלו השי"ת אם רוצה להיות ארץ מיד אמרה הן וביטלה והתגברה על טבעה לעשות רצון השי"ת והטוב והישר בעיניו, ולא חשבה כלל על טובת עצמה, כי אם ביקשה לעשות רצון הבורא ית"ש יהיה איך שיהיה, יעו"ש בדב"ה ק.

ויש להוסיף בזה עוד אמרים, כי לבסוף כיון ששמחה הארץ וששה לעשות רצון קונה בכל מדריגה ומצב, הרי שלבסוף יהיה 'הודו על ארץ ושמים' (תהלים קמח, ג), שהארץ תקדים ותהיה במדריגה געלית יותר מן השמים. ומזה ילמד כל אחד ואחד לעצמו, כי אף מי שיש לו ראש חלש וזכרונו מתענה עד שבקושי מבין וזוכר מתלמודו רק מעט גמרא ורש"י, אכן כיון שהיה עמל ויגע ביגיעה אחר יגיעה, והוריד כנחל דמעה לפני השי"ת שיחוננו דעה בינה והשכל, הרי שכיון שעשה והשתדל בכל כוחותיו, לבסוף יזכה ויתעלה למדריגה רמה וגעלית ביותר. וזהו תהלה לכל חסידיו, כי הקב"ה משתעשע דייקא עם מי שיש לו מסירות נפש ועמל ויגיעה יתירה, והוא הוא שחשוב לפני השי"ת ביותר, ובו דייקא תהלתו.

ועי"ז רמז הכתוב ועתה אם שמוע תשמעו בקולי וגו' והייתם לי סגולה מכל העמים שאין בני ישראל כשאר אומות העולם, שהרי בי לי כל הארץ, וכשם שהארץ קיבלה על עצמה דין השי"ת לעבדו ית"ש באופן אשר בו יצרה, כן ילמד האדם לדעת שאף הוא ישתדל לעשות רצון הבורא ית' בכל הכוחות והאפשרויות במצב שהוא נמצא ועומד בו. וענין זה נחויך מאוד לכל אחד ואחד הן אצל הצעירים יותר ואף אצל המבוגרים והבאים בשנים, אצל בן תורה ואצל בעל הבית הטרוד כל היום על המחיה ועל הכלכלה, שעל כל אחד ואחד לדעת כי יש לו לעבוד את השי"ת במצבו שהוא שרוי ועומד בו וכפי מיסת

על זה בימים הקדושים כשמפשפש האדם במעשיו לעשות עליהם תשובה שלימה, הרי שתחילה גנוחי גניח על שפלות דעתו שלא ידע שצריך הוא לעבוד את ה' אלוקיו במצבו ובמעמדו, וכפי כוחותיו ויכולותיו עליו להלחם כנגד יצרו הרע, וגם כי יפול יקום להמשיך במלחמתו, ויפיל תחינה ובקשה בככי ובתחנונים לפני השי"ת מתוך תשובה שלימה, זכני לקדש רמ"ח איברי לטהר מחשבותי ולזכך ליבי שיהיה כולו קודש לה' לעבדו בלבב שלם. ושוב ילולי יליל על מה שבאמת לא ניצל את הכשרונות שהיו לו לפום דרגא דיליה, שאלמלא היה לומד כל ימיו היה יכול להיפך להיות כלי מחזיק ברכה ועל דא ודאי קא בכינן. ולעת כזאת כשהוא מתעורר בתשובה הרי שבמר תבכה נפשו על שביטל זמנו לריק ולא עסק במה שהיה בידו היכולת, והנה גם את זאת לא עשה.

עפי"ז ביאר שם מרן אאדמו"ר זי"ע דזה שרמו המשורר האלוקי ואמר אשרי העם יודעי תרועה, היינו שיודעים מאיזה טעם תוקעים גם בגנוחי גנח וגם בילולי יליל כנ"ל, ויודעים ג"כ כי העיקר הוא הוי"ה באור פניך 'יהלכו', "גייעו" לא נאמר, כי אין העיקר לאן הם מגיעים בהליכתם, אלא העיקר הוא 'יהלכו', להתמיד ללכת במסילה העולה בית א"ל, ואין כל נפק"מ אם השיג בהליכתו איזה דבר אם לאו, אלא על האדם להתאמץ לעשות תמיד כפי מיסת כוחו ויכולתו באין מעצור.

ולזה תורה איקרי דרך (קידושין דף ב' ע"ב), וע"ד מה שנא' (בראשית יח, יט) ושמרו דרך ה', כי כאמור אין כלל נפק"מ אם השיג איזה דבר בהליכתו אם לאו, כי הלא כבר אמר הנביא (איוב לה, ז) אם צדקת מה תתן לו וגו', אלא שעל האדם מוטל תמיד לעשות כפי תכונות נפשו ומבעו אשר בראו ויצרו השי"ת. ועל זה יש לו לאדם להרבות בתשובה גדולה על מה שדימה בדעתו לומר כי אין בידו לעבוד את השי"ת, כי הגם שיתכן ואינו יכול להתהלך במדריגות רמות ונשגבות, מכל מקום בוודאי היה צריך לעשות מה שישנו ביכולתו ככל אשר תשיג ידו.

ומעתה יבואר היטב מה שהסמיק ר' יהודה בזה"ק לפרשתן פסוק זה, דכיון שאמר הקב"ה למשה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים, ומן השמים הכבידו והקשו לב

וביקש שלא יטלו עמהם את הילדים הרכים אשר אינם יודעים מאומה, וכל כדוגמתם, כי אם רק את בני העליה, המורמים מעם והחריפים בשכלם ובמדריגה גבוהה, וכל אלו אשר מתגאים בדעתם וחשובים וכו', - וכדרך הטומאה אשר מידת דרכה היא לצאת בקול רעש גדול ובפרסום רב, וכדמתאמרי מצדיקים שעל כל בית טומאה ישנה פעמון (יעדע טומאה האט א גלעקל), ולא כן בני ישראל אשר אדרבה 'לא ברעש ה'" (מלכים א יט, יא) וכל הנהגתם הוא בענוה ושפלות -

ואמנם משה רבינו מאן בדבריו, כי בוודאי לא כן הוא, אלא אצל עם בני ישראל כל נשמה ונשמה מזרע אברהם יצחק ויעקב יש לו חלק בעבודת השי"ת ובעסק תורתו הק', וכשישתדל האדם בכל כוחותיו ויכולותיו הריהו חשוב ומרוצה לפניו ית"ש, ומי שיש בידו היכולת ללמוד ולעשות רק במעט חשוב הוא כפי מעלתו וחשיבותו של מי שיש בידו לעשות וללמוד ולהשיג השגות רבות ועליונות.

- 'גנוחי גניח' על מה שלא הכיר האדם בכוחותיו ו'ילולי יליל' על שלא ניצל כשרונותיו כדבעי -

והנה הלום ראיתי למרן אאדמו"ר זי"ע ממה שנשא בקדשו בעידן רעד"ר פר' כי תצא תשכ"ג (ובהשגחה נפתח לי דייקא בתורה זו) ובתו"ד שם עמד לבאר הפסוק 'אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכו', וכן ענין תקיעת שופר דאתקין רבי אבהו בקסרי גנוחי גניח וילולי יליל, ותוד"ק כי האדם צריך לעבוד את קונו תמיד בכל עת לפי כוחו ומצבו, ולא ילך שולל אחר הסט"א והטומאה המיאישו לומר שאינו מסוגל ואין בידו היכולת והכלים לקיים מצוותיו ית"ש ולהגות בתורתו, ומה גם שהוא רואה שכבר כמה וכמה פעמים קיבל על עצמו קבלה טובה ושוב נפל ונכשל.

הלא במצות התורה ישנו ב' מצות, מצות לימוד התורה, שמקיימים אותה בלימוד כל אות ואות כדברינו לעיל, וכמו כן ישנו מצות ידיעת התורה, וכנודע מש"כ הרה"ק בעל התניא זי"ע בשולחן ערוך שלו שהיא כוללת כל חלקי התורה הק' (ראה הל' ת"ת, פרק ב). ואכן גם מי שבכשרונותיו אינו יכול לדעת כל התורה כולה, ברם הלא ללמוד מעט בוודאי יש בכוחותיו, לומר תהלים או ללמוד חומש ומשניות וקיצור שולחן ערוך ועוד כדומה.

יודע ומכיר כי הקב"ה הוא מלך העולם, וכל חיותו וקיומו מאתו ית"ש אשר הוא נותן לו חיל ואון, וזכה להיות עבד מלך חי וקיים. כן צריך האדם להודות להלל ולשבח להשי"ת על כל דבר ודבר אף הדברים הקטנים, אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו. וכשעושה האדם כל מה שיכול בוודאי יסייע השי"ת בעדו לעלות מעלה מעלה, ואדרבה יזכה לסייעתא דשמיא להיות מוסיף והולך.

יהי ה' אלוקינו עמנו כאשר היה עם אבותינו אל יעזבנו ואל ימשנו להטות לבבנו אליו ללכת בכל דרכיו, היינו שלא ידמו חלילה כי אין להם הכוחות, אלא אדרבה תמיד יהיו בגדר הולכים, וגם אם יפלו יתרוממו ויקימו מחדש. כי אין כל נפק"מ אם עלה בידו להספיק ולהשיג ולהגיע אם לאו, והעיקר הוא 'באור פניך יהלכון', כנ"ל מדברי מרן אאדמו"ר זי"ע.

יעזור השי"ת שנוכל לנצל הימים הקדושים הללו של ימי השוכבי"ם ההולכים ועוברים, לנצל הימים להתקרב בהם להשי"ת ולהתרומם ולתקן לכה"פ משהו ממה שקלקלו, ונקבל עלינו בימים אלו ביתר שאת קבלת עול מלכות שמים שלימה, עול תורה ועול מצוות, ללמוד וללמד לשמור ולעשות, והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך.

יעזור השי"ת לכל בני ישראל בכל מקום שהם בכל מקומות מושבותיהם די בכל אתר ואתר, וישלח להם ישועה משמי שמי מרום, שומר ישראל שמור שארית ישראל ואל יאבד ישראל האומרים שמע ישראל, ואף מי שאינו יודע מאומה מלבד אמירת שמע ישראל, גם זה חשוב ומקובל לפני הבוכ"ע ועולה לריח ניחוח להשי"ת.

ידא ה' בעני עמו, אין עני אלא בדעת (גדרים דף מ"א ע"א) שאין אנו יודעים מאומה, ומכל מקום כל מה שנעשה ונעבדו מקבל השי"ת באהבה ברחמים וברצון. ויעזור השי"ת וישפיע עלינו שפע ברכה דלעילא בכל המצטרך ברוחניות ובגשמיות, בני חיי ומזוני רויחי, ונגאל בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

אחתו ע"ה, וניחמו מרן שליט"א בדברי תנחומים.

יום ראשון פר' בשלח י"א שבט

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה משה אהרן נ"י בן הרה"ג רבי זאב וקסברגר שליט"א דומו"צ קרית צאנז טבריה, להבחור

פרעה על מנת שיאמר למשה 'לכו נא הגברים' כי כאמור עיקר קליפת ותוקף הטומאה הוא לרמות ולפתות לב האדם שרק מי שהוא גבר בגוברין הוא יש בידו לעבוד את השי"ת, והתשובה על כך הוא כאמור במה שאמר משה 'בנערינו ובוקנינו נלך', שכל אחד ואחד מישראל יש בידו להיות עבד נאמן להשי"ת, כל אחד ואחד כפי מצבו ומעמדו, וכל מי שהוא מזרע אברהם יצחק ויעקב יכול לבוא לבחי' וידעתם כי אני הוי"ה, ואין כל נפק"מ באיזה מדריגה ומעמד הוא נמצא ועומד שם.

ע"ז הסמיך ר' יהודה ואמר אשרי העם יודעי תרועה, והיינו שעם בני ישראל אינם מתפתים אחר עצת היצר ופרעה מלך מצרים לומר כי רק הגברים והמורמים בעם הם יש בידם לעבוד את השי"ת, אלא אדרבה כל אחד מקיים בעצמו הפסוק (עפ"י קהלת ט, ו) כל אשר בכחך עשה, וכיון שיעשה האדם כל מה שביכולתו הרי שמקבלו הקב"ה באהבה וברצון, וכשישתדל ויזהר בכל כוחותיו הרי שהבורא ב"ה הבוחן כליות ולב ולפניו נגלו תעלומות לב, כשהוא רואה שבאמת נלחם בתוקף המלחמה כפי מיסת ידיו, הריהו זוכה להתקרב אליו ית"ש, ומעיד עליו השי"ת שהוא אוהבו, ומתוך כך זוכה לחוש בבחי' הפסוק (תהלים עג, כח) ואני קרבת אלוקים לי טוב, ומתוך שהקב"ה מקרבו אליו זוכה ובעזר מלעילא להתעלות עוד מעלה מעלה.

גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכויות, שהיצר הרע הוא בא לפתות את האדם לומר שאין ביכולתו לעשות ולעבוד את ה', ומתוך כך בא לידי שברון ועצבות הרוח, כשעצם הדבר משפיע על האדם להשפילו ולהורידו מטה מטה. היפוך עבודת האדם שצריך להיות בבחי' (דברי הימים ב יז, ו) ויגבה לבו בדרכי ה', ולשמוח על כל מצוה ומצוה קטנה כגדולה שמקיים, ולהודות ולהלל להשי"ת על שזכה להיות יהודי, ועל שכשקם בבוקר משנתו נטל ידיו כהלכה ואמר ושיבח לבוראו 'מודה אני לפניך' וכו', והוא

מוצש"ק

אחר תפילת ערבית יצא מרן שליט"א לקידוש לבנה, כשלאחריה רקדו בריקוד 'טובים מאורות', ועברו הקהל לברכת א גוט וואך און א גוט חודש. בשעה 11.00 הגיע מרן שליט"א לניחום אבלים אצל הרה"ח ר' מרדכי כהן מפעיה"ק, היושב שבעה על פטירת

מאיר טאובר מאלעד (בה"ר יהודה מביתר, וח"ר ליבוש כץ גבאי בית מדרשו ע"ש רביה"ק רבי חנא מקאלשיץ זי"ע בב"ב).

אחה"צ נכנס מרן שליט"א להיכל המתיבתא לתפילת מנחה ואמירת הסליחות לשובבי"ם (שהקדימוהו ליום ב, מחמת יום חמשה עשר בשבט החל ביום ה). לפני העמוד התפלל - הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א, בעליות התכבדו, כהן - הר"ר ישראל אהרן כהן מפעיה"ק, לוי - הר"ר מרדכי רובינשטיין מפעיה"ק, שלישי - הרה"ג ר' זלמן לייב שליט"א מפעיה"ק בן הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, גלילה - הבה"ח בנש"ק שמעון (בהג"ר שלום) אוברלנדר נ"י מקרית הבעש"ט - נין כ"ק מרן זי"ע. תפילת ערבית התפלל לפני העמוד - הרה"ח ר' שלמה צבי טויב הי"ו.

יום שלישי פר' בשלח י"ג שבט

בערב קיבל מרן שליט"א קהל. בין הנכנסים היו מנהלי מוסדותינו הק' בחיפה הר"ר צבי אלימלך לוינשטיין והר"ר חיים שלמה לוי, יחד עם הרב אלטר חיים פרידמן הי"ו אשר נתמנה כעת לשמש כמנהל רוחני דת"ת דרכי אבות בעיר חיפה, לקבל ברכת הקודש לרגל התמנותו.

הבר מצוה שמעון נ"י בן הרה"ח ר' שלמה זלמן שארף מפעיה"ק (חתן הגה"ח רבי מרדכי שבתי אייזנברגר שליט"א מרבני קרית צאנז), להבחור הבר מצוה עזריאל נ"י בן הרה"ג ר' אברהם שווארץ מב"ב (בן הגה"צ רבי חיים יעקב זצ"ל), ולהבחור הבר מצוה יצחק אייזיק נ"י בן הר"ר דוב לנדאו מבית שמש (בן הנה"ח ר' יוסף מאשדוד).

אחר התפילה נערכו שמחות הברית לבן הר"ר יעקב שלום שליט"א מפעיה"ק (בה"ר ארון זאב מבית שמש, וח"ר שמואל בורד מנהל כוללי הש"ס), לבן הר"ר שמואל ברבר מב"ב (ב"ר משה מאיר מפעיה"ק, וחה"ר אברהם צבי קירשנבוים מב"ב), ולבן הר"ר שלמה יהודה טאגער מפעיה"ק (ח"ר מרדכי וינגורט מפעיה"ק).

אח"כ נכנס לקו"פ הרה"ח ר' הלל ישראלי מפעיה"ק לקבל ברכת הקודש לרגל התמנותו לכהן כרא"כ 'עמלים' לבעלי בתים העמלים וטרודים על המחיה ועל הכלכלה מפעיה"ק. יחד עמו נכנסו האברכים הר"ר נפתלי ויזל מפעיה"ק והר"ר מאיר שר מפעיה"ק לקבל ברכות הקודש לרגל פתיחת הכולל בהיכל ביהמ"ד המרכזי אהל נחמיה פעיה"ק.

יום שני פר' בשלח י"ב שבט

אחר תפילת שחרית נערך שמחת הברית לבן הר"ר

בחצרות קדשינו

יהודה מילר שליט"א ר"מ בישיבה"ק, שהעלה שאלות בנושאים שונים הנוגעים לימי השובבי"ם, והכל הוהר בסיד"ש ע"י הבוגרים שהטיבו לבטא מנקודת מבטם כאברכים את הרהוריהם על שנות בחרותם, את זכרונותיהם הטובים מאותן שנים והעצות כדי שימי השובבי"ם יעברו מתוך שמחה והתעלות ולא שיהיו עול ח"ו.

בשיא המעמד קיבל על עצמו כל בחור ללא יוצא מן הכלל סך שעות לימוד ברציפות בימי השובבי"ם ת"ת, כל אחד לפי כוחו והשגת ידו, כאשר הסך הכללי שקיבלו על עצמם תלמידי ישיבה"ק עבר את 45.000 שעות לימוד בתענה"ד.

התרוממות מיוחדת בימי השובבי"ם ת"ת

בישיבתנו הק' "דברי יציב" בחיפה

אווירה של התעלות פשטה כאש בשדה קוצים בקרב תלמידי ישיבתנו הק' "דברי יציב" בחיפה עם תחילת ימי השובבי"ם ת"ת. עוד קודם לכן, בליל שישי פר' ויחי, נערך כנס "הועידה השנתית" כהכנה לקראת הימים הנשגבים הממששים ובאים. היכל הישיבה שינה את פניו לרגל המעמד. הכנס החל בפאנל מיוחד עם כמה בוגרים מפארי גידולי ישיבה"ק בשנים האחרונות, שנאותו לפנות מזמנם על מנת להשתתף בפאנל, כדי להבהיר את גודל מעלת ימי השובבי"ם ת"ת. את הפאנל ניהל ברוב כשרון הרה"ג ר' יעקב

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה שלוחה בזה, קדם האי גברא רבא, משנתו רב ונקי, סיני ועוקר הרים, מורה ודאין, לן בעומקה של הלכה, חובר חיבורים מחוכמים, ה"ה

הגאון רבי יעקב אברהם כהן שליט"א

רב שכונת רמת הצפון בירושלים ומח"ס עמק המשפט

לרגל השמחה השרויה במעונו שמחת אירוסים בתו הכלה תחי'

במזל טוב ובשעטומ"צ

ברכותינו שגורות בזה מקרב הלב, כי יזכה לראות דורות ישרים ומבורכים, מתוך נחת שפע והרחבת הדעת, מתוך סיד"ש ושובע שמחות עד ביאת ינון בב"א

ההנהלה

בס"ד

יום נבית ה'

הזדמנות מיוחדת!

בשותפות קודש נפרנס יום בכולי הש"ס הנך רוכש לעצמך זכות אדירה ונשגבה: יום אחד של לימוד התורה הק' ברציפות במשך כל שעות היום והלילה בהשגות הנעלות שקבע ויסד נ"ק מרן אדמו"ר זי"ע בכולי הש"ס, שותפות קודש במאות תלמידי חכמים מופלגים ברחבי ארה"ק

י"ד שבט

שותף בלימוד בבית ה'
הרה"ח ר' **אברהם ליפשיץ** הי"ו
אב"י בברוקלין יצ"ו
לזכות נישואי הבת תח"י בשעטו"מ

י"ח שבט

שותף בלימוד בבית ה'
הרה"ח ר' **אברהם יהודה רייך** הי"ו
לזכות נישואי הבת תח"י בשעטו"מ

י"ט שבט

שותף בלימוד בבית ה'
הרה"ח ר' **אהרן (בר"ח) לוינשטיין** הי"ו
לזכות נישואי הבן החתן יצחק איזק שיחי' בשעטו"מ

כ"ג שבט

שותף בלימוד בבית ה'
הרה"ג ר' **בן ציון רייך** שליט"א
לעילוי נשמת חותנו פטרונו כול"י הש"ס סניף תל אביב רבות בשנים
הרה"ח המפורא **יצחק איזק הלפרין** ז"ל ב"ר אברהם יהודה

"תלמוד תורה כנגד כולם" ובודאי שלזכות וחשיבות מרובה היא לרכוש זכות שותפות לפחות ליום אחד! של לימוד בכולי הש"ס. כדברי השי"ת הבחור בתורה לדוד המלך (שבת ל) כי טוב יום בחצריך מאלף, טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה, מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח.

לימוד וחינוך תלמידי חכמים
מסודר שלב"ס מרן אדמו"ר מנאנא וז"ע
בנישואות ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לתרומות והנצחות: הר"ר שמואל בורד - 054-8441601

ביום חמישי פר' שמות נרשמה התרוממות מיוחדת בהיכל ישיבה"ק כאשר בשעות אחה"צ התכנסו כלל תלמידי הישיבה לשמוע'ס מפי הרה"ג ר' יצחק בלומנטל שליט"א ר"מ ביישיב"ק "דברי חיים" ק"צ ומראשי ארגון "טללי חיים", שעסק בגודל תשוקתו של אבינו אב הרחמן המצפה לנו כאב המצפה לבנו אהובו, ובביאור העניין של "הבן יקיר לי אפרים" בדבריו אף הטיב להבהיר את מהות ימי השובבי"ם ולעורר על גודל מעלתם. לאחר השמוע'ס החלו הבחורים בלימוד "חמש שעות רצופות" בהתרוממות עצומה טפח וטפחיים מעל הקרקע, בעוד צוות הישיבה מצטרף גם הוא ומוסיף לאווירה המיוחדת. דגש מיוחד הושם על הנקודה שכל אחד יכול ועל כל אחד להצטרף ללימוד בסדר המיוחד, ועל הגישמאק העצום שחש כל מי שהתנסה פעם בכזה סדר לימוד מרומם.

גם בפר' וארא הדהד קול התורה ברמה בהיכל ישיבה"ק. לקראת יום חמישי גברה אווירת ההתעלות כאשר שוב נערך סדר "חמש שעות" מרומם ונעלה, סדר אשר כל כולו קודש לה', בשעות הצהריים. גם הפעם השתתפו כלל הבחורים יחד עם צוות הישיבה, והתענגו על כל רגע של לימוד מתוק מדבש בתענה"ד. באמצע פר' בא גברו הרגשות שבעתיים עם היוודע הבשורה כי תלמידי הישיבה יזכו בליל שישי לעלות אל ירושלים עיה"ק, אל אותו מקום אשר מעולם לא זזה שכניה משם, מקום המקדש.

יום חמישי פר' בא עבר על הבחורים בהתעלות עצומה והתרוממות הנפש. בשעות הבוקר המוקדמות כבר היה היכל הישיבה גדוש בבחורים שהשכימו ועסקו בתורה בטרה כהכנה לקראת הנסיעה אל מקום המקדש. בשעות אחה"צ החל סדר "חמש שעות רצופות". מה מלבב היה המראה אשר נגלה לעיני כל העומד במפתן הישיבה, מראה בחורים שיושבים ועוסקים בתורה בתענה"ד מתוך שמחה ואהבת ה', כהכנה לנסיעה המרוממת.

מיד לאחר הסדר המרומם ותפילת ערבית, יצאו הבחורים לעבר ביהמ"ד דקהילתנו הק' בקרית צאנז ירושלים, שם התעלו בחבורה מיוחדת לפני עלותם אל הכותל המערבי. במהלך החבורה הוצגה מצגת ערוכה בטו"ט ע"י הרה"ג ר' יצחק לייב בורד שליט"א בעניין ביהמ"ק השלישי בעידן הטכנולוגיה, מה שביטא כראוי את סיבת הנסיעה - הכמיהה לביהמ"ק השלישי מושא ליבנו, שיבנה במהרה בימינו.

בסיום החבורה עלו הבחורים לשפוף שיח במקום המקדש, שם סיימו את ספר התהילים כמנהג רבוה"ק בכוונה ובהשתפכות הנפש. לפנות בוקר שבו הבחורים לק"צ בנתניה גדושים במטען רוחני ועמוסים רשמי הוד מהנסיעה המרוממת, אשר ממנה שאבו כוחות להמשיך את ימי השובבי"ם ת"ת ביתר שאת וביתר עוז.

נזרי תודה ייקשרו לראש המנה"ר הרה"ג מוריננו צבי אלימלך לייפער שליט"א, אשר משקיע בימי השובבי"ם ועוסק בכל כוחו ומרצו בדאגה למען הבחורים שיוכלו ללמוד ולעבוד את השי"ת מתוך שמחה ושלווה, וברכה מיוחדת משגרים קדם מנהלי המוסדות והישיבה בחיפה הרה"ח ר' יוסף יהונתן שנק הר"ר חיים שלמה לוי הר"ר צבי אלימלך לוינשטיין על דאגתם התמידית לרווחת בחורי הישיבה למען לא יחסר המזג, ישלם ה' פועלם ויהי משכורתם שלימה מן השמים.

הופיע וי"ל ספר עמק הפרשה על חומש שמות מאת הגאון רבי יעקב אברהם כהן שליט"א בעל 'עמק המשפט', ורב שכונת 'רמת הצפון' ירושלים

שמו של הגאון רבי יעקב אברהם כהן שליט"א, רבה של שכונת רמת הצפון בירושלים, ודומו"צ בבית דינו דמון הגר"נ

לאור שני כרכים, הראשון על חומש 'בראשית' - מעשה אבות סימן לבנים, והשני על חומש 'ויקרא' - הוא תורת הכהנים, עתה זכינו ויצא לאור הכרך על חומש 'שמות', הכולל 1040 עמודים, מלאים וגדושים בששים וששה שיעורים, הכוללים חידושים ביאורים ויסודות איתנים, פסקים ופנינים הארות והערות על סדר הפרשיות, כפי שהגאון שליט"א פקיע שמייה במשנתו הבהירה, וכוחו הנפלא לשרש לפשט ולבאר דברים עמומים ועמוקים, ולהטעימם ולהבינם בלב כל שומע שיהיו שמחים ומאירים כנתינתם מסיני.

תורה מחזרת אחר אכסניא שלה, והספר נערך בטוב טעם ודעת ע"י צאצאיו החשובים האברכים המסולאים בפז מבני ציון היקרים ה"ה הרה"ג ר' יקותיאל יהודה כהן שליט"א ראש כולל בית מדרש גבוה לדיינות 'עמק המשפט', וחתנו הרה"ג ר' דוד צבי גרליץ שליט"א ראש כולל 'בני עליה' בביהמ"ד ספינקא ארה"ב בירושלים, ובנו הרה"ג ר' דוב אריה כהן שליט"א מחשובי חכמי ורבני 'כולל ש"ס' - ו'ש"ס אידן', שעשרות רבות מחידושיהם והערותיהם אף שזורים בשרשרת הזהב בין בתרי מאות דפי הספר בשמם ובשם אומרם.

בספר שולבו מאות רבות של כותרות משנה, המיועדים להקל על המעיין ובכדי לסייע לממהר ולמתמקד בנקודה מסויימת, שיוכל למצוא את מבוקשו במהרה, וכן למי שמחפש 'חידוש קצר' לפרשה, ואין ברצונו להקיף את כל הנדון. הכותרות מתמצות את עיקר הדבר המתבאר. כמו כן יש בספר הערות במאמר המוסגר ובאותיות קטנות - והם כוללים, הערות והארות נוספות, פנינים עיונים וביאורים, הרחבות במשנת רבותינו, והדגשות נחוצות, והם מופיעים במאמר המוסגר, ובאותיות קטנות יותר מגוף השיעור, כדי לסייע למי שרוצה להתעמק וללמוד רק עיקרי הדברים והיסודות, שיוכל לדלג על הערות אלו [הבולטים באותיותיהם הקטנות]. ולמעשה חלק מן ההערות הן מעין 'הערות שוליים' שישנם הנוהגים להדפיסם בשולי הגליון למטה. וכן ערכו וצירפו בסוף הספר מפתח ספרים וסופרים, הלכות ומדרשים, וכן מפתח ערכים נכבדה [הכולל קרוב לאלפי ערכים וערכי משנה], בכדי להקל על המחפש נושא או מקור מסוים.

לא היה ספק שספר זה, המיוחד מאוד בגווני החידושים, המקיפים והמוקפים באוצרות התורה ובמקצועות התורה, תקבל בחיבה מיוחדת, כפרשן ודרשן בשיטה מיוחדת, נדירה

קרליץ זצ"ל, ובעל "עמק המשפט", כבר פקיע שמייה, ובפרט נודע לשו"ת בפסקיו וספריו המפורסמים והיסודיים 'עמק המשפט' - ה' כרכים [חוזים, ערבות, שכנים, זכויות יוצרים, שכירות] הכוללים מאות רבות של תשובות עמוקות ואלפי פסקי דין שנהפכו לצאן ברזל של כל יודעי דת ודין, וכל העוסקים בתורת המשפט, ורבים הולכים לאורן.

בשנים האחרונות התחילו להדפיס את ספריו הנודעים לתהילה: 'עמק הפרשה' על חמשה חומשי תורה, הכוללים חידושים וביאורים ויסודות, פסקים וחקרי הלכות, פנינים הערות והארות על התורה, על פי סדר הפרשיות.

בימים אלו הופיע בשעטומ"צ הכרך השלישי של הספר הנכבד והנעלה 'עמק הפרשה' על חומש 'שמות' - משנתו ושיעוריו של הגאון שליט"א כסדר פרשיות התורה. וכדרכו ב'עמק המשפט' כן בשיעוריו בפרשת השבוע מדי ליל שבת בשבתו בין קבלת שבת למעריב בבית המדרש הגדול דשכונת רמת הצפון - שיעורים המושכים לומדים מופלגים לגלות אל מקום תורה, ולדלות ולגלות יסודותיה העמוקים מארץ מדה ורחבים מיני ים - הוא דן דיוני-עומק שורשיים ויסודיים בנושאים הלכתיים ומדרשיים הנוגעים לפרשת השבוע. השיעורים נמסרו במשך י"ד שנים [תש"ע-תשפ"ד], בי"ד חזקה וזרוע נטויה, על מנת להטעימם בלב המבינים. השיעורים שחלקם כולל כמה ענפים לפארותיהן, נאמרו במשך כמה שנים - בפרשה זו - ובספר מחד נסדרו ביחד ונארגו מעשה חושב - מלאכת מחשבת, ומאידך סודרו ופוצלו לחלקים נפרדים, כדי שיוכל המעיין להתענג על חלקם בקצרה - כנתינתם.

בספר נידונו והובאו עשרות חידושים ביאורים ופסקים של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק ז"ע, שהמחבר דן ומפלפל ומוסיף בהם ציצים ופרחים, וכן כמה וכמה חידושים והערות מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א ממה שאמר למחבר הגרי"א שליט"א, ולא פורסמו עד הנה.

גאונותו של הרב שליט"א כבד נודעה לשם ולתהילה בקרב המוני בית ישראל. הודו ותפארתו, על דרך החידוש והפשט, שלעיתים חופפות זו את זו בגאונות מפליאה, משיבים כל נפש הכמה לחידושי תורה בפרשיות התורה ומפרשיה, בהלכה, ובמדרש המשולבים אלה באלה.

שומעי לקחו ויודעי ערך בינתו, המתינו בציפיה להמשך הופעת הספרים בסדרת 'עמק הפרשה', ולאחר שכבר יצאו

חצר הקודש צאנו

קרית צאנו נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה שלוחה בזה, קדם האי גברא יקירא, מורה ודאין, צנא מלא ספרא, מרביץ תורה והוראה, ערוגת הבושם, ה"ה

הגאון רבי **יחזקאל שרגא היילפרין שליט"א**

דומו"צ בית מדרשינו בשכונת רמות בירושלים עיה"ק

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט ובשעטומ"צ

שמחת אירוסיתו הכלה תחי'

והברכה אחת היא לסבים הדגולים

מעכש"ת הגה"צ גאב"ד ראדומישלא שליט"א מעכש"ת כ"ק האדמו"ר מסטראפקוב שליט"א

ברכותינו שגורות בזה מקרב הלב, כי יזכה לראות דורות ישרים ומבורכים, מתוך נחת שפע והרחבת הדעת, מתוך סיד"ש ושובע שמחות עד ביאת ינון בב"א

בערהש"ת

אף אחד לא נשאר מאחור גם ק"צ לא! ביום ראשון זה קורה!

ק"צ

עכשיו!
כל השאר
מצטרפים
וחותמים

7,038,000 חולקו עד כה

תפריט עשיר

בבית הרה"ג מורינו מאיר משולם שליט"א
ראשון 21:00-23:00 | רח' החוזה מלובלין 20 ק"צ
בהשתתפות הגה"צ אב"ד ארה"ב וראש הישיבה שליט"א

כולם נותנים, וכולם מקבלים עליהם לחתום שותפות!

וגאונות, ידענות ופרשנות, לפני כל חובב תורה ועומק רעיונית. ואכן פוק חזי מאי עמא דבר, שהספרים תפסו מקום נכבד בראש בכותל המזרח, הן על שולחן מלכים, מאן מלכי רבנן, רבני קהילות מרביצי תורה וראשי ישיבות, שבירכו עליו ברכת הנהנין, הן על שולחן שבתם של בעלי בתים שנפשם חשקה בנועם זיו התורה ומעמקיה ומצאוה בספר זה, והן ביד אברכים למדנים מחברי ספרים ועורכי עלונים, ובחורי חמד וצורבים צעירים, שמצאו עמק להתגדר בו והרחיבו עומק דעתם, ומאז יצא לאור שני חלקיו הראשונים על חומשי בראשית ויקרא, הם כבר נהפכו ל"רב מכר", ורבים וטובים מתענגים על צוף אמריו ומטעמיו.

בין בתרי פרשיותיו של הכרך החדש על 'שמות' מתנוצצים אמונת עתך חוסן ישועות חכמה ודעת, סוגיות נבחרות מזרעים ועד טהרות, עיונים ביסודי התורה וקידוש השם ודקדוקיהן, בירורים נכבדים בהלכות ברכות, מילה, שבע ברכות, הלל, וגדריהן, 'מלאכת מחשבת' – מלאכת אומנות' ביסודות הלכות שבת ומלאכותיהן, לרבות בירור דין מעלית שבת כהררים התלויים בשערותיהן, העמקות בדיני יום טוב, פסח, ליל הסדר ויסודותיהן.

קובע ברכה לעצמו קונטרס נכבד ומקיף [כשלעצמו בן מאה ועשרים עמודים] בענייני פורים ומשלוח מנותיהן, והאם נשים חייבות בשמיעת 'זכור', ולרבות כל הדינים האקטואליים של פרוז ומוקף בן יומו – הנוסעים בפורים מהערים לירושלים ולהיפך, והלכותיהן, הזכרות 'מעין המאורע' בסעודות הנמשכות מקדושת היום למוצאייהן, הגדרות מצוות שונות במשכן וכלי המקדש ובית הבחירה בתפארתיהן, חקירות יסודיות בחיובי שומרים וגניבה, והלכות ירושה בשררה ובפיצויים על תאונות דרכים והריגה, דיני גזל עכו"ם לפרטיהן, ומערכות נכבדות בענייני 'חזקה' במצוות, וזכותן המשפטית של מקימי מוסדות ומייסדיהן, ועוד רבות כהנה כפי שתחזינה מישרים עיני המעיין.

עם הופעת הכרך השלישי של ספר 'עמק הפרשה', כבר מצפים שומעי לקחו לכרכים הבאים של הספר, מתוך ערגה וחיבה לרב ולדרשותיו ושיעוריו. יעזור השי"ת שיפוצו מעיינותיו חוצה ורבים יאותו לאורו ויתענגו לטייל בעמק שוה – הוא 'עמק המלך'. ויזכה המחבר הגרי"א שליט"א להמשיך בעבודת הקודש עוד רבות בשנים בבריות גופא, מתוך סיעתא דשמיא ורוב נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו ותלמידיו.

סעודת מלוה מלכה מרוממת

בראשות המשפיע הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א
בקהילתינו הק' בחיפה

לשעות של תענוג וקורת רוח זכו בני קהילתינו הק' בחיפה בפרט ותושבי העיר בכלל, במוצאי שבת פרשת בא עת התכנסו כלל בני הקהילה ועשרות רבות מתושבי העיר חיפה לסעודת מלוה מלכה מיוחדת ומרוממת בראשות המשפיע הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א מלעלוב, לרגל ימי השובבי"ם,

משך שעות ארוכות שתנו בצמא את דבריו המחזקים והמעוררים בכל ענייני עבודת השם, כאשר בין לבין שרו ניגוני התעוררות וכיסופין בלווי כלי שיר, כשבאמצע הוא מפסיק ודורש הרבה פנינים ואמרות יקרות מתובלים בסיפורים ועובדות קודש מגדולי וצדיקי הדורות, כשכולם בולעים בצמא את דבריו המעוררים שנותנים כח לעמוד איתן מול ניסיונות הזמן ומלחמת היצר, ולעבוד את השי"ת בשמחה טוב לבב ובפרט בימי השובבי"ם, בתוך דבריו ציין לאות

פתח בדברים המשגיח הרב יצחק אייזיק לוי שליט"א, אשר הרחיב בתועלת הגדולה של מפעל 'ושננתם', כאשר על ידה מגיעים בחורי החמד להשיגים גדולים, כשניכר גודל ההשקעה וההתמדה של התלמידים.

החרה החזיק אחריו בדברים הרה"ג רבי אשר דוד גליק שליט"א מנהל רוחני דשיבה"ק לצעירים דברי חיים, אשר בדבריו הביע את גודל המעמד אשר נועד לבטא ולהוקיר את הבחורים החשובים שהינם 'בני תורה' המשקיעים עמל רב ויגיעה עצומה ימים וחודשים משך כל השנה, ושקועים ראשם ורובם בעסק התורה, עד שכל מהותם ותכליתם נהפך לבן תורה העמל ויגע בתורה. בדבריו הרחיב במעלת החזרה והשינון שרק על ידי כן התורה משתמרת בקרב הלומד, והדחיפה העצומה שמפעל קדוש זה מעניק לבחורי החמד בענין זה. וסיים בברכה כי ברכת ה' תלווה אותם משך כל ימי חייהם, לזכות לשבתי בבית ה' כל ימי חייו.

אורח הכבוד במעמד היה הרה"ג רבי חיים דוד קובלסקי שליט"א ר"מ מאורות הדף היומי, בדבריו עמד על גודל ענין ניצול הזמן שלא יאבד האדם זמנו לריק, ובפרט בשנות הבחורות היקרות כנודע. כשהוא סוד ההצלחה כנודע, הן באלו שלומדים דף היומי שאילו יאבדו יום אחד מלימודם ולא ינצלו זמנם כראוי, שוב מביא זה לחסרון, והן באלו שנבחנו במפעל הש"ס וכיוצ"ב שיסד וכונן כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע, שעיקר ויסוד ההצלחה הוא ההתמדה והעקביות בניצול הזמן כראוי וכיאות.

את המשא המרכזי נשא הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, בדבריו עמד על גודל הכוחות הנטועים ביד כל אחד ואחד, ואשר יש ביד כל אחד ואחד אף מי שמדמה כי נחשל וחלש הוא להתעלות מעלה מעלה על במתי התורה והיראה, וכאשר ישתדל ויתאמץ האדם, יזכה לשפע והארה מן שמיא, כי הבא ליטהר מסייעין אותו משמי שמים.

את דבריו סיים בברכה קדם לצוות הר"מים והמשגיחים בישיבה"ק, ובראשם אחיו הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א, והרה"ג רבי אשר דוד גליק שליט"א, המשקיעים כוחות עצומים במשך כל השנים להצלחת הבחורים. כמו"כ הודה בדבריו להנהלת היכלי התורה והחסידות מוה"ר בר יוחאי שמעון הי"ו ומוה"ר זאב קליין הי"ו על עמידתם בעמל ויגיעה למען לא יחסר המזג וחפץ ה' בידים יצליח. כן שיגר ברכות תודה קדם התורמים החשובים אשר הוזילו זהב מכיסם למען הוצאות פרסי ההוקרה.

שהמקום היחידי בעיר שיש מנין מתפללים הצמים בימי השובבי"ם היא בית מדרשונו בחיפה. בסיום קמו כל הקהל לריקודין של שמחה והתעוררות משך זמן כשהוא מלהיב את הקהל טפח וטפחיים מעל הקרקע, לאחמ"כ נפרדו ממנו בני הקהילה ותושבי העיר, כאשר הכל נתונים עדיין תחת הרושם הכביר שהשאיר עליהם ה"מלוה מלכה" המרוממת, שבוודאי תישאר חקוקה בליבם עוד זמן רב, בני הקהילה מודים ומשבחים את הר"ר שמואל אהרן דויטש הי"ו מבאי ביתו של הגה"צ שליט"א על ארגון סעודת המלוה מלכה לחיזוק והתעוררות לימי השובבי"ם.

במעמד רב רושם של כבוד התורה הוענקו תעודות כבוד 'עטרת פז' ו'כתר תורה' לעשרות בחורים מצטייני תכנית 'ושננתם בישיבה"ק לצעירים דברי חיים פעיה"ק

מעמד 'כבוד התורה' מרגש ורב רושם נערך בהיכל הגדול - היכל רוזנברג פעיה"ק, מעמד - חלוקת תעודות הוקרה 'עטרת פז' ו'כתר תורה' לעשרות בחורים מצטיינים תלמידי ישיבתנו הק' לצעירים דברי חיים פעיה"ק, אשר עמדו בכור המבחן בהצלחה מרובה על מאות דפי גפ"ת במסגרת תכנית 'ושננתם' הפועלת ברשת הישיבות הק' לצעירים זה מס' שנים ברוב הצלחה, במהלכו נבחנו הבחורים, לאחר יגיעה עצומה ושינון על המסכתות שנלמדו בישיבות בשלושת השנים האחרונות, והוסיפו על זה עוד מאות דפי גפ"ת שלמדו בעצמם בבקיאיות נפלאה. תלמידי שיעור ג' בשנת תשפ"ג העעל"ט, שכבר עלו ללמוד בישיבה הגדולה, התעטרו בעטרת 'צורבא מרבנן', במעמד כבוד התורה שנערך יחד עם שמחת התנאים לנכדת כ"ק מרן שליט"א בחודש האחרון.

מעמד זה יוחד לתלמידי שיעור ב' ושיעור א' בשנת תשפ"ג כאשר הללו שנבחנו על כל מס' פסחים שנלמד בהיכלי הישיבות בשנה העעל"ט קיבלו תעודות כבוד 'עטרת פז', ואלו שהוסיפו להבחן שנית על מס' בבא בתרא שנלמד בשנת תשפ"ב קיבלו תעודות הוקרה 'כתר תורה'.

המעמד התקיים בליל שישי ראש חודש שבט העעל"ט בו הואיל משה באר את התורה הזאת, והחל בשעות הערב המוקדמות בראשות חתני הערב - הבחורים הצורבים שנבחנו, יחד עם הוריהם וזקניהם ועל צבאם הרמ"ם מגידי השיעורים והמשגיחים, אשר רק אודות התמסרותם והשקעתם הגדולה בבחורים זכו להגיע עד הלום. משתתפי המעמד הורי וזקני הצורבים הצעירים הסבו לשולחנות ערוכים וסעודה רחבה לכבוד התורה ולומדיה שהוכנה והוגשה ע"י הנהלת היכלי התורה והחסידות צאנז.

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא שלוחה בזה, לכבוד איש חי ורב פעלים, העסקן המסור לכלל ולפרט, נודע לשם ולתהלה, עושה חסד לזולת ובסבר פנים יפות, ה"ה

הרה"ח ר' ישראל גולדשטיין הי"ו

מנהל ארגון החסד 'אחים לשמחה' דקהל חסידי צאנז

לרגל השמחה השרויה במעונו, במזל טוב ובשעטומ"צ

שמחת נישואי הבן המו"מ בתוי"ש מורנו שמואל נ"י

ויה"ר מן קדם אבוהן דשבשמיא, שיזכה לרוות רוח נחת דקדושה מכל יו"ח, ואך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד, מתוך נחת והרחבה, סייעתא דשמיא עד עולם, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים.

וכיאות, קראו לכל אחד ואחד באופן אישי להיות חלק מהמהפכה ולהצטרף לכולל החדש של העמלים לפרנסתם, ולהגות יחדיו בחברותות בלימוד הלכות שבת החמורות התלויים בשערה. כשבהנהלת הכולל שמו להם למטרה את הכלל והיסוד של לימוד מעמיק ויסודי תוך כדי ידיעת התורה וסיפוק עצום לכל לומד.

הכולל שנוסד בברכת כ"ק מרן שליט"א מצטרף למיזמים דומים שגרמו למהפכה רוחנית בקהילות הקודש בארה"ק ובחול, כבני קהלתנו הק' בחיפה אשר לפני כשלוש שנים יסדו את כולל 'תורה לשמה' בקהלתנו הק'.

ואכן השבוע ביום ראשון פר' בשלח העעל"ט, בחוש בו הואיל משה באר את התורה, בשעה חמש אחה"צ התייצבו בזה אחר זה עשרות הלומדים, עמלי הפרנסה אשר הגיעו לאחר יום עמל מפרך - להשביע רעבון נפשם בתורה. בברכת הקודש אף מונה הרה"ח ר' הלל מנחם ישראלי הי"ו לכהן כראש הכולל.

מחזה מרהיב היה זה, וכל הנכנס בשעות אלו לבית המדרש לא האמין למראה עיניו ולמשמע אוזניו, קול תורה עצום וחזק הדהד הרבה מעבר לסף בית המדרש. ספסלי בית המדרש אינם מספיקים להכיל את העשרות הבאות שבאו והתקבצו, כשבית המדרש עמוס בחברותות-חברותות אשר אין להם באותה שעה בעולמם כי אם ארבע אמות של לימוד בשקידה. כאמור בכלל 'עמלים' פתחו בלימוד הלכות שבת, ושעות הלימוד הם בימים ראשון עד חמישי בין השעות חמש אחה"צ לשעה שבע בערב. המארגנים הנמרצים הר"ר מאיר שר הי"ו גבאי בית המדרש המרכזי אהל נחמיה והר"ר נפתלי ויזל הי"ו, דאגו לכל הנלווה, אם בכיבוד קל עשיר, ואם בצילומים של מיטב המהדורות של טור ובית יוסף ומשנה ברורה לתועלת הלומדים. אחר כשעה וחצי של התמדה גדולה, נערכה מעמד הפתיחה, כשתחילה נשא דברים קצרים הרב יוסף שמואל שטמור חבר ועד קביעת עתים לתורה, ובדבריו כיבד את הרה"ג

אחרון חביבי ציין לשבח את הרה"ג ר' יעקב אליעזר קלוגר ר"מ בישיבה לצעירים פעיה"ק ויו"ר מפעל ושנתם, שעמד בראש מערכת המבחנים שהשקיעו רבות להצלחת הבחורים, יחד עם כל צוות הבוחנים שעמלו בעריכת המבחנים בכתב ובע"פ.

בסיום המעמד הכריז הרה"ג ר' יעקב אליעזר קלוגר שליט"א יו"ר מפעל ושנתם את שמות עשרות בחורי החמד המצטיינים, שעברו בסך לקבל תעודות ומילגות הוקרה מידי הרה"צ אב"ד קהילותינו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א. לאחמ"כ הסבו הבחורים והוריהם לחבורה מרוממת בשיר ושבחה הלל וזמר בליווי כלי זמר שנמשכה שעות ארוכות, בראשות רמ"י ומשגיחי הישיבה שליט"א, אשר הלהיב לבב הבחורים לעבודתו ית"ש ללמוד תורתו ולשמור מצוותיו. החבורה המרוממת הסתיימה באישון ליל בריקוד שבח והודיה להשי"ת נותן התורה שזיכם והגיעו עד הלום.

ההורים והבחורים שיגרו ברכות תודה קדם הנהלת היכלי התורה והחסידות צאנז על כל פעלם למעניהם, יהי ה' אלוקינו עמם, ויזכו להמשיך במעשיהם ובמפעלותם הברוכים להגדיל תורה ולהאדירה ובכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו.

ברוב שמחה נוסד ונפתח כולל 'עמלים' לבעלי בתים חשובים הטורדים על המחיה והכלכלה

בשורה גדולה התבשרה חצר קדשנו, עם הישמע דבר המיזם התורני והייחודי גם בקרית מלך רב פעיה"ק. קבוצה של קרוב לשבעים עמלי הפרנסה מתוך בני קהלתנו הק' פעיה"ק, התקבצו להם יחדיו תחת הדגל של 'כולל עמלים' וייסדו כולל לימוד מסודר בשעות אחה"צ, מתוך חדות התורה ומתיקותה, במסגרת ייחודית בהיכל ביהמ"ד המרכזי אהל נחמיה פעיה"ק.

בשבועות האחרונים לקראת פתיחת הכולל, נשלחו הזמנות ייחודיות לבעלי הבתים החשובים דפעיה"ק, ע"י חברי ועד קביעת עתים לתורה ובראשם הרב יוסף שמואל שטמור הי"ו, ההזמנות שעוצבו בחן וביופי כיאה

מכון 'עץ החיים' - מערכת 'בצילא דמהימנותא'

ברכת מזל טבא

שלוחה בזה קדם ידידינו הנדיב הנכבד ומאוד נעלה, יקר הערך ופאר המעלות, איש האשכולות, שמו מפארים בתוך אמוני עם, רודף צדקה וחסד, העומד לימין המערכת בכל עת ומפטרונני המכון, ה"ה

הרה"ה ר' מנחם מענדל רייך הי"ו

אב"י בקרית הבעש"ט - פ"ת

לרגל השמחה השרויה במעונו במזל טוב ובשעטומ"צ

שמחת אירוסי בנו הבה"ה המו"מ בתוי"ש מורנו יהזקאל נ"י

עב"ג הכלה ב"ק תחי' נכדת כ"ק האדמו"ר מטאלנא שליט"א

ויהא רעוא שאך שישון ושמחה ישכון באהלו תמיד, מתוך נחת והרחבה, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל צאצאיו לראות דורות ישרים ומבורכים, אך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, וסייעתא דשמיא עד עולם, אמן.

המאחלים ברוב הערכה
ההנהלה וחברי המכון

נמצאים בעיצומם, כדי לתגבר מאמצים ולמצות ככל האפשר את מידת השותפות של אנ"ש בכל קהילות אנ"ש, כדי שיוכלו לעמוד במשימות הכבירות הניצבות לפתחו.

ר' ישראל הי"ו, פונה נרגשות לכל אחד ואחד מאנ"ש: **"מוטל עלינו עול עצום של גיוס כספים מחדש, בכל חודש. אבל היסוד נבנה על השותפות ועל הלב שלכם. לא משאירים אחים מאחור, עכשיו זה קורה! בימי השובבי"ם ת"ת – אף אחד לא נשאר מאחור; חותמים עכשיו על שותפות, לכל הפחות 120 ₪ בחודש. כי להכנסת כלה נותנים לכל הפחות 4 ₪ ביממה".**

ניתן לתת בכל עת: 052-7129114.

שבוע אחרון למבצע של מרכז 'שמחם':

נשות אנ"ש שולחות שמות, נכנסות לתפילת הרבנית הצ' תליט"א, ולהגדלה על 'שבת במירון'

נותר שבוע אחד למבצע שמות בנות ישראל. כזכור בשבועות האחרונים יצאו במרכז 'שמחם' דחסידי צאנז בקריאה נרגשת לבית יעקב אלו הנשים, לתרום את חלקן בהשתדלות לבנות בתים נאמנים בישראל, על אדני התורה והחסידות.

במסגרת המבצע, הוכרז כי על ידי מילוי טפסים של שמות מבנות שלא מאנ"ש בגיל שידוכים (לטובת העברת השמות לשדכנים של 'שמחם' העוסקים בשידוכים למתבגרים מאנ"ש) - יזכו השולחות להיכלל בספר 'תחינות' מיוחד, שבו תתפלל הרבנית הצדקנית תליט"א, א"ח כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, במשך ימי השובבי"ם ת"ת, ותעתיר עבור כל אלו ששלחו שמות למען זיווגים נאמנים בישראל.

ובנוסף על כך, מי שתשלח שלוש שמות, תיכנס להגדלה על שבת במירון כולל סעודות שבת בשפע.

מאות מנשות אנ"ש כבר זכו לשלוח את הטפסים. בקרית צאנז נתניה חולקו הטפסים בתיבות הדואר, וניתן להחזירם אל תיבת החסד שבכניסה למשרדי המוסדות ולתיבות הדואר של משפ' טוביאס רח' ר' טרפון 14, משפ' מוטצען רח' ר' טרפון 20, משפ' גוטמן רח' ר' טרפון 13, משפ' המרמן רח' ר' מאיר 3, משפ' בלומנטל רח' ר' עקיבא 25, משפ' כ"ץ רח' ברטנורה 8, משפ' ויזל רח' ר' עקיבא 10, משפ' בדיחי רח' גורליץ 9, משפ' בלומנטל רח' גורליץ 20, משפ' רייניץ רח' החוזה מלובלין 22.

בשאר קהילות אנ"ש, נשלחו טפסים מרוכזים אל בתי מדרשנו, וכן הופצו הטפסים בשוה"ט שנערך לכבוד ט"ו בשבט.

מוה"ר ישראל חיים בלומנטל הי"ו, מנהל מרכז 'שמחם', הממשיך לפעול במסירות להרבות זיווגים הגונים בחצר

ר' משה נחמן זילברמן שליט"א אשר ידיו רב לו בפתיחת וייסוד הכולל לשאת דברים. בדבריו הרחיב הגרמ"נ אודות הזכות הגדולה של כל הבאים להאיר את ביתם באור קדושת נרות השבת אשר בה פתחו כעת בלימודם, יחד עם אור קדושת התורה, אשר יחדיו הם משולבות, והרחיב בזה בפרפראות נאות משולבות בדברות קודש מרבוה"ק זי"ע ויבדלחט"א. כשהוא מסיים בברכה לכל הלומדים והמשתתפים לזכות לעשות תורתם קבע ומלאכתם ארעי, ושימלא ביתם ברכת ה' ברוחניות ובגשמיות.

ביום רביעי השבוע במסגרת הכולל מסר הדומו"צ הרה"ג רבי הלל דויטש שליט"א שיעור מיוחד, במהלכה ליבן יחד עם לומדי הכולל הלכות אורחים המגיעים להסתופף כאן בצל הקודש, ובהלכות הנוגעים לענין הדלקת נרות שבת, אם הם חובת הגוף או חובת הבית, או שהוא מטעם כבוד שבת, ודין של חבורת אברכים הנוסעים יחדיו על שב"ק בענין הדלקת הנר, כשהוא מפלפל ומלבן תשובת קודש מכ"ק מרן זי"ע בענין זה. כשגם לאחר סיום השיעור עדיין נשארו לומדי הכולל להתפלפל בעניינים שנמסרו במהלך השיעור.

בועד קביעת עתים לתורה מוסרים בזאת לבעלי הבתים החשובים דפה, טעמו וראו כי טוב, הדלתות פתוחות, וכל המעוניין להצטרף לחבורתא קדישתא הדין מוזמן בזאת לבוא בשעה הקבועה להיכל ביהמ"ד המרכזי אהל נחמיה, ולהיות נמנה על לומדי הכולל. מי ייתן ויהיה לבנו זה ספוג באהבת תורה, כל הימים.

לאחר ההצלחה ב"ה בבני ברק ובאלעד – השבוע מתקיים ה'פארברענג' של אחים לשמחה, בביתו של הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א בקרית צאנז

ממשיכים בתנופה, כי לאחים לא אומרים לא. לאחר האירועים המוצלחים ב"ה בבני ברק ובאלעד – עליהם הוכרז ב'אחים לשמחה' לרגל ימי השובבי"ם-ת"ת תשפ"ד, השבוע ביום ראשון יתקיים הפארברענג הראשון בקרית צאנז נתניה, במעונו של הרה"ג מורנו רבי מאיר משולם שליט"א, בנו יקירו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א. המוני אברכים צעירים תושבי קרתא קדישא הדין הוזמנו אל הפארברענג שתקיים בראשות בני כ"ק מרן שליט"א, הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, ובעל האכסניה שליט"א.

כפי שכבר פורסם, מפעל החסד הגדול של אנ"ש 'אחים לשמחה', ששם לו למטרה להקל את הוצאות הנישואין מכתפי המחונתנים, ובאמתחתו תכניות גדולות להגדיל את הסיוע ולהקל עוד יותר, מקדיש את ימי השובבי"ם-ת"ת שאנו

גליון זה נדבת

משפחת גרינצוויג הנכבדה הי"ו

לעילוי נשמת

אביהם עטרת ראשם הרבני החסיד המופלג, יראתו קודמת לחכמתו ממניחי היסוד להקמתה מחדש של מלכות בית צאנז

מוה"ר דוד יהודה ב"ר נפתלי הירצקא ז"ל גרינצוויג

שהיה דבוק ומקושר בכל לב ונפש

לכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע ולהבחל"ח כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ועמד לימין קדשם בהקמת וביסוס מפעלות הקודש של בית צאנז

לרגל היארצייט שחל ביום כ' שבט

תנצב"ה

ולהחזירו באמצעות הפרטים הרשומים ע"ג המכתב או ע"י פנייה למרכז 'שמחם' 09-88-515-88 במשך כל שעות היום בשלוחה 1 ולהקיש 3.

קדשנו - כמי שעומד ומצווה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א - ורוב הפעולות הנעשות יומם ולילה לא ניתנות לפרסום, מוסר כי כאמור נותר שבוע אחד למבצע. ניתן למלא

גליון זה נדבת

ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרב אביגדור מאיר ווידער הי"ו

אב"י בני ברק

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט

שפחת נישואי הבן החתן המו"מ בתוי"ש

מורינו יצחק דניאל נ"י

עב"ג הכלה תחי

בת הרה"ג ר' אליהו הרבסט שליט"א

ובברכת מזל טוב

לאביו הרה"ג רבי משה פרדכי שליט"א

לחותנו הרה"ג ר' יחיאל יו"ט קראוס הי"ו

ולסב הרה"ח ר' חיים שפעון הרבסט הי"ו

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד

מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ח ר' אהרן לויןשטיין הי"ו

אב"י פעיה"ק

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט

שפחת נישואי הבן

החתן המו"מ בתוי"ש

כמר יצחק אייזיק נ"י

עב"ג הכלה תחי

בת הרה"ח ר' שמואל איזק הי"ו - פעיה"ק

ובברכת מזל טוב לאביו

הרה"ח ר' חיים אריה הי"ו - פעיה"ק

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד

מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ח ר' אברהם יהודה ריין הי"ו

אב"י בקרית הבעש"ט - פ"ת

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט

שפחת נישואי הבת תחי

עב"ג הבה"ח המו"מ בתוי"ש

מורינו ידידיה נ"י

בן הרה"ח ר' אהרן פרידמן הי"ו - פעיה"ק

ובברכת מזל טוב

לאביו הרה"ג רבי בן ציון שליט"א

ולסב הרה"ח ר' בן ציון לוק הי"ו

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד

מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ח ר' מרדכי שפיצר הי"ו

אב"י ביוניאן סיטי

לרגל השמחות השרויות במעונו במז"ט

שפחת אירוסי הבן

הבה"ח המו"מ בתוי"ש

כמר יעקב מאיר נ"י

עב"ג בת הרה"ג ר' ירמי' טסלר הי"ו

ושפחת הולדת הנכדה

בת לחתנו

הר"ר יקותיאל יהודה לפקוביץ הי"ו

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד

מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ח ר' אברהם רובין הי"ו

אב"י פעיה"ק

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט

שפחת נישואי הבת תחי

עב"ג החתן המו"מ בתוי"ש

כמר לוי יצחק נ"י

בן הרה"ח ר' אליעזר הי"ו

ובברכת מזל טוב

לאביו הרה"ח ר' ישראל יהודה הי"ו - מאנסי

ולחותנו הרה"ח ר' בנימין זאב רייניץ הי"ו - י-ם

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד

מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה